

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Diplomová práce

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky

Průřezová témata a jejich zařazení do hodin anglického jazyka na 1. stupni ZŠ

diplomová práce

Autor: Natálie Dachovská

Studijní program: Učitelství pro 1. stupeň základních škol

Vedoucí práce: Mgr. Janet Wolf, Ph.D. et Ph.D.

Oponent práce: doc. PaedDr. Martina Maněnová, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor: Natálie Dachovská

Studium: P19P0616

Studijní program: M0113A300002 Učitelství pro 1. stupeň základních škol

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základních škol

Název diplomové práce: **Průřezová témata a jejich zařazení do hodin anglického jazyka na 1. stupni ZŠ**

Název diplomové práce AJ: Cross-curricular topics and their inclusion in a course of English language at primary schools

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem diplomové práce je vytvoření souboru aktivit, které začleňují průřezová témata RVP ZV do hodin anglického jazyka na první stupni. Teoretické ukotvení se zabývá vymezením průřezových témat RVP ZV, jejich důležitostí a uplatněním na 1. stupni ZŠ. Praktická část obsahuje aktivity z průřezových témat, které je možné využít v rámci hodin anglického jazyka - včetně seznamu specifické slovní zásoby, se kterou se žáci budou seznamovat. Následně budou tyto aktivity ověřeny v pedagogické praxi, reflektovány a případně modifikovány.

Hana Mikulenková, Jitka Cardová. *Průřezová témata: Projekty 1*. Prodos, 2011. ISBN 978 80 7230 243 7

KOCOUREK, Jiří, Dana MOREE a Dana TVRĎOCHOVÁ, STRCULOVÁ, Vladimíra, ed. *Multikulturní výchova: [praktické náměty pro výuku na 1. stupni ZŠ]*. Praha: Raabe, c2011-c2014. Dobrá škola. ISBN 978-80-86307-75-6.

KALÁBOVÁ, Naděžda, STRCULOVÁ, Vladimíra, ed. *Osobnostní a sociální výchova: [praktické náměty pro výuku na 1. stupni ZŠ]*. Praha: Raabe, c2011-c2014. Dobrá škola. ISBN 978-80-86307-78-7

Petr Pláteník. *Průřezová témata: Projekty 2*. Prodos, 2011. ISBN 978 80 7230 246 8

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (2021) [online] Praha: MŠMT ČR. [cit. 2022-25-10]. Dostupné z: RVP ZV 2021.pdf

Zadávací pracoviště: Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Janet Wolf, Ph.D. et Ph.D.

Oponent: doc. PaedDr. Martina Maněnová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 24.11.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Průřezová témata a jejich zařazení do hodin anglického jazyka na 1. stupni ZŠ vypracovala pod vedením vedoucí závěrečné práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Anotace

DACHOVSKÁ, Natálie. *Průřezová témata a jejich zařazení do hodin anglického jazyka na 1. stupni ZŠ*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024. 102 s. diplomová závěrečná práce.

Diplomová práce se zabývá vytvořením souboru aktivit, které začleňují průřezová témata RVP ZV do hodin anglického jazyka na první stupni. Teoretické ukotvení se zaměřuje na vymezení průřezových témat RVP ZV, jejich důležitost a možnosti uplatnění na 1. stupni ZŠ. Kromě toho jsou v práci popsány nezbytné předpoklady pro realizaci průřezových témat a nastíněny případná úskalí. Praktická část obsahuje aktivity z průřezových témat, které je možné využít v rámci hodin anglického jazyka – včetně seznamu specifické slovní zásoby, se kterou se žáci budou seznamovat. Následně byly tyto aktivity ověřeny v pedagogické praxi, a poté reflektovány a modifikovány, aby byl průběh aktivity bezproblémový a maximálně efektivní.

Klíčová slova:

průřezová témata, anglický jazyk, projekt, aktivity, evaluace

Annotation

DACHOVSKÁ, Natálie. *Cross-curricular topics and their inclusion in a course of English language at primary schools*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2024. 102 pp. Diploma Degree Thesis.

The diploma thesis deals with the creation of a set of activities that incorporate the cross-curricular topics into English language lessons at primary schools. The theoretical part focuses on the definition of cross-curricular topics, their importance and possibilities of application at primary schools. In addition, the necessary prerequisites for the implementation of cross-curricular topics are described in the thesis and possible difficulties are outlined. The practical part contains activities from cross-curricular topics that can be used in English language lessons - including a list of specific vocabulary that the pupils will be familiar with. Subsequently, these activities were verified during English lessons, and then reflected and modified to make the course of the activity as smooth and effective as possible.

Keywords:

cross-curricular topics, English language, project, activities, evaluation

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomová práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:

Podpis studenta:

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Průřezová témata a RVP ZV.....	4
2.1	Osobnostní a sociální výchova.....	9
2.2	Výchova demokratického občana	12
2.3	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.....	14
2.4	Multikulturní výchova.....	16
2.5	Environmentální výchova	18
2.6	Mediální výchova.....	21
3	Anglický jazyk a RVP ZV	23
4	Proces tvorby projektu.....	27
5	Vlastní projekt.....	33
5.1	Úvodní slovo k projektu.....	33
5.2	Projekt	35
5.3	Seznam použité slovní zásoby	79
6	Evaluace.....	81
6.1	Celková evaluace projektu	83
6.2	Podrobná evaluace jednotlivých aktivit	85
7	Závěr	94
8	Zdroje.....	96

1 Úvod

Dnešní svět a současná společnost klade nejen na dospělé lidi, ale také na žáky stále větší a větší nároky. Vše se neustále mění a zrychluje, a tak se postupně mění i pohled a přístup ke vzdělávání, aby po jeho absolvování byli žáci co nejlépe připraveni k životu v rychle se vyvíjející společnosti. K tomu je potřeba, aby se žáci uměli učit novým věcem, diskutovat a hledat společná řešení nad stanovenými výzvami a problémy, propojovat informace z různých předmětů, umět se přizpůsobit nově vzniklým situacím, vyjádřit svůj názor a mít stanovené hodnoty, na základě kterých se rozhodují.

K této připravenosti ale nestačí pouze pamětné učení se informací a znalostí a navíc ještě v každém předmětu izolovaně bez hledání a propojování souvislostí. K těmto novým důležitým dovednostem pro budoucí orientování se ve světě dovede žáky učení se novými moderními metodami a formami a také propojování již získaných znalostí a jejich využití v praktickém životě či v dalších předmětech, než je získali. Toto propojování lze aplikovat ve výuce právě pomocí průřezových témat.

Téma průřezových témat a jejich začleňování do výuky jsem si vybrala pro svou aktuálnost. Průřezová témata jsou povinnou součástí vzdělávání a učitelé mají tedy závazek je zařadit do své výuky. Povinné budou i po revizi, kdy v RVP ZV zůstanou jen ve změněné podobě. Navíc jsou to témata, která se týkají dnešního světa a celosvětových současných problémů a která žáci ve svém životě budou určitě nejdnou řešit.

V současnosti existují učebnice, které nabízejí návrhy pracovních listů, cvičení a aktivit, jak začlenit průřezová témata do výuky v různých předmětech, ale není jich mnoho. Po mém pečlivém zhodnocení a prostudování učebnic z ediční řady Průřezová témata na 1. stupni (Praktické náměty pro výuku na 1. stupni) od edice Dobrá škola z roku 2011 a 2014, jsem zjistila, že nepostihují všechna témata a všechny oblasti jednotlivých témat, ale vybírají si ty nejběžnější. Navíc v těchto učebnicích bylo spousta tematických okruhů zpracováno velmi povrchně a nabízené aktivity zůstávaly u nižších kognitivních cílů podle Bloomovy taxonomie kognitivních cílů, jako je znalost a porozumění, ale už se nevěnovaly vyšším kognitivním cílům a výchovným aspektům.

Jako příklad bych uvedla aktivitu z průřezového tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, tematického okruhu Jsme Evropané,

podtématu instituce Evropské unie. Výše zmíněná učebnice navrhovala pro tento okruh běhací hru, kdy žáci soutěží, kdo dříve přinese všechny dílky rozstříhané vlajky Evropské unie a vlajku složí. Aktivita končila vysvětlením, co to Evropská unie je. Podle mého názoru zde chybí vedení žáků k důležitosti Evropské unie, jejího přínosu, zdůraznění výhod i nevýhod být jejím členem pro Českou republiku a výchovné zaměření.

Při svém průzkumu učebnic jsem se zaměřila nejen na rozvržení a zastoupení jednotlivých tematických okruhů, ale také do jakých předmětů nejčastěji navrhuji průřezové téma začlenit. Na základě tohoto průzkumu, kdy jsem zjistila, že je poměrně dost návrhů do českého jazyka, prvouky, výtvarné výchovy a vlastivědy, ale téměř žádné náměty do výuky anglického jazyka, jsem se rozhodla navrhnout a vytvořit aktivity na začlenění průřezových témat právě do anglického jazyka, abych tak rozšířila povědomí, jak jinak se dají průřezová témata ještě využít. Navíc většina témat, zejména pak multikulturní výchova, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, s výukou anglického jazyka úzce souvisí.

Na základě těchto zjištění jsem se tedy rozhodla vytvořit soubor aktivit zaměřených na průřezová témata a jejich využití v hodinách anglického jazyka. Přeju si, aby můj vytvořený projekt ukázal učitelům způsoby, jak lze průřezová témata jednoduše zařadit do svých hodin a inspiroval je ke hledání dalších možných cest k realizaci průřezových témat ve výchově a vzdělávání.

2 Průřezová témata a RVP ZV

Průřezová témata jsou definována a vymezena v rámcovém vzdělávacím programu (2021) pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV), z něhož učitel vychází při přípravě a následné realizaci průřezových témat ve výuce na základní škole, a tak i já jsem z něho vycházela při tvorbě mého projektu.

RVP ZV (2021) je důležitý kurikulární dokument, který byl vytvořen v rámci Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice. Tento program klade veliký důraz na rozvoj klíčových kompetencí a na zapojování získaných vědomostí ve škole do běžného života. Domnívám se, že na toto jsou právě zaměřena i průřezová témata. Při jejich realizaci totiž žáci uplatňují své dosavadní zkušenosti na vyřešení stanovených problémů.

Poprvé vstoupil RVP ZV v platnost v roce 2005. Už předtím existovala pracovní verze, kterou mohly školy používat dle svých potřeb. Od té doby prošel revizemi, a v roce 2017 a poté 2021 vstupoval v platnost nový RVP ZV se změnami, jak se můžeme dočíst na webových stránkách Národního ústavu pro vzdělávání.

V současnosti probíhají další revize, které se dotknou i průřezových témat. Nově nebudou průřezová témata definována pomocí tematických okruhů, ale jako očekávané výstupy. Tyto výstupy svou formulací budou klást veliký důraz na zkušenosti žáka. Celkově by se mělo snížit i množství učiva a více se zaměřit na činnosti, které si žák vyzkouší a které budou více formovat žákovu osobnost v oblasti postojů, jak uvádí MŠMT (2022).

Místo 6 průřezových témat budou nově v RVP ZV vymezena pouze 3 průřezová témata a k nim uvedeny očekávané výstupy. Nová průřezová témata podle MŠMT (2022) znějí:

- Vztažené k žákovi
- Vztažené ke společnosti
- Vztažené ke světu

Podle MŠMT (2022) by se první uvedené průřezové téma mělo zaměřit na vytvoření a udržení příjemného klimatu školy a tím napomoci k udržení duševní pohody žáků. Při realizaci průřezového tématu vztaženému ke společnosti žák získá dovednosti si všimnout rozdílů jednotlivých kultur a zároveň tyto změny akceptovat. Kromě toho

si osvojí vše potřebné k tomu, aby mohl být aktivním spolupodílejícím se členem na současné demokratické společnosti. Ve třetím a zároveň posledním průřezovém tématu vztaženému ke světu se učitel společně s žáky bude věnovat hlavně myšlence udržitelnosti světa i pro ostatní generace.

Jelikož se zatím revize zpozdily a není tak vydaná nová finální podoba průřezových témat, využívala jsem pro tvorbu svého projektu RVP ZV z roku 2021, který je momentálně aktuální (RVP ZV, 2021). Podle nejnovějších informací MŠMT (2022) by v září 2024 měla být připravena finální podoba nového rámcového vzdělávacího programu a od září 2025 bude pro školy závazné začít učit podle nového dokumentu alespoň v prvním a šestém ročníku základní školy. Nově navržená průřezová témata se ale od těch stávajících obsahově příliš neliší, a tak věřím, že můj projekt bude aktuální i po spuštění a zavedení nové verze RVP ZV.

RVP ZV (2021) navazuje na rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a vycházelo se z něj při tvorbě rámcového vzdělávacího programu pro střední školy. Můžeme v něm nalézt společné znaky základního vzdělávání, popsané a vysvětlené klíčové kompetence, stanovený obsah vzdělávání a učivo pro jednotlivé vzdělávací oblasti a předměty společně s výstupy, které by žák na konci vzdělávacího období měl splnit. Při sestavování a tvoření mého projektu jsem hledala možnosti, jak lze propojit učivo anglického jazyka definované v RVP ZV s jednotlivými průřezovými tématy.

Rámcový vzdělávací program (2021) obsahuje 4 velké části, z nichž se první věnuje vymezení RVP ZV v systému kurikulárních dokumentů, druhá část charakteristickým znakům základního vzdělávání, třetí část se věnuje hned několika kapitolám a těmi jsou současné pojetí a cíle ve vzdělávání, klíčové kompetence, vzdělávací oblasti, průřezová témata a rámcový učební plán a čtvrtá část se věnuje žákům se speciálními vzdělávacími potřebami.

Nejvíce jsem při své diplomové práci využívala třetí část a v ní šestou kapitolu, která se věnuje právě průřezovým tématům, a také pátou kapitolu, ve které jsou formulované výstupy a učivo pro anglický jazyk, který je zahrnut ve vzdělávacím oboru cizí jazyk, který je součástí vzdělávací oblasti jazyk a jazyková komunikace, jak uvádí RVP ZV (2021).

Oproti běžným vyučovacím předmětům jako jsou český jazyk, matematika, prvouka a další nabízí průřezová témata podle RVP ZV (2021) nahlédnutí do nynějšího světa a jeho potíží, se kterými se jednotlivé státy ať už samostatně či společně musí dnes a denně potýkat. Domnívám se, že jejich realizace ve škole vede k tomu, aby později žáci nebyli lhostejní k nastalým problémům, ale aktivně se spolupodíleli na nalezení možných řešení, které se nebojí ne jen navrhnout, ale v případě potřeby také obhájit. Z tohoto důvodu jsou dle mého názoru ne jen nenahraditelnou ale skoro až nutnou součástí už základního vzdělávání.

U standardních vyučovacích předmětů, jak zdůrazňuje RVP ZV (2021), se klade velký důraz na obsah a učivo a na osvojování znalostí, vědomostí či dovedností. Naopak u průřezových témat se dostávají do popředí hlavně výchova, hodnoty a postoje žáka a rozvoj klíčových kompetencí. Navíc průřezová témata nabízí náměty, které vedou k formování žákovy osobnosti. Pomocí nich můžeme rozvíjet každého žáka jako jednotlivce, ale zároveň podporovat i vzájemnou spolupráci. Osobně to považuji za velmi důležité, protože v dnešní době se hodně prosazuje individualismus, a tak by škola měla naučit žáky schopnosti kooperace s ostatními. Z toho důvodu jsem do svého projektu zařadila skupinovou práci.

PaedDr. Jan Tupý ve svém článku Průřezová témata (2005) upozorňuje na častou chybu, kdy jsou průřezová témata zaměňována za mezipředmětové vztahy. Jak už zmiňuji výše, pro průřezová témata je charakteristická výchovná funkce. U mezipředmětových vztahů tomu tak není. Ty jsou zaměřeny převážně na učivo a na výskytu učiva ve 2 různých předmětech. Jako příklad PaedDr. Jan Tupý (2005) uvádí učivo o jednotlivých architektonických stylech (Románský sloh, Gotika a další). S tímto učivem se žáci setkají jak v dějepise, tak ve výtvarné výchově. Učitelé mohou poukázat na toto propojení, ale také nemusejí. Průřezová témata by měla propojovat více vyučovacích předmětů než jen 2 a zároveň dávat do souvislostí výuku a běžný život.

Jelikož jsou průřezová témata součástí dokumentu RVP ZV (2021), je jejich začlenění do vzdělávání povinné a závazné. RVP ZV (2021) určuje školám pouze to, že musí začlenit všechna témata definovaná v tomto dokumentu na 1. i 2. stupni základní školy a to v celém nabízeném rozsahu. Dále se ke způsobu realizace nevyjadřuje, a tak konkrétní způsoby, vyučovací metody, organizační formy i rozsah začlenění do výuky

jednotlivých témat si určuje sama škola ve svém školním vzdělávacím programu (=ŠVP).

RVP ZV (2021) ani nestanovuje v jakých ročnících a do jakých předmětů musí být jaké téma zařazeno. To je opět plně v kompetenci školy a učitelů. Myslím si, že pro některé učitele může být tato volnost v pojetí průřezových témat ale spíše překážkou v tom, že nevědí, jak jednotlivá témata uchopit a zařadit je tak do vyučovacího procesu. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla ve své diplomové práci vytvořit projekt, který může sloužit bezradným učitelům jako inspirace a námět na využití průřezových témat do předmětu anglického jazyka.

PaedDr. Jan Tupý ve svém článku Průřezová témata (2005) zdůrazňuje, že průřezová témata by neměla být začleněna až do hotového ŠVP, ale učitelé by se jimi měli zajímat ještě před definováním konkrétního učiva v jednotlivých předmětech. V ŠVP by měl být vypracován souhrn, ve kterém je uvedeno, v jakém ročníku jsou zařazeny které tematické okruhy daného průřezového tématu a jakou předpokládanou organizační formu zvolí pro jejich uskutečnění ve výuce.

Kurikulární dokument RVP ZV (2021, s. 124) vymezuje pro základní vzdělávání celkem 6 průřezových témat. Těmi jsou:

- „Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova“

Každé z průřezových témat je v RVP ZV (2021) charakterizováno. Charakteristika obsahuje také popis jeho důležitosti a smyslu. Dále RVP ZV (2021) uvádí, jak jsou jednotlivá průřezová témata přínosná pro žáka a to jak v okruhu znalostí a schopností, tak také jak ho ovlivní v jeho hodnotovém a postojeovém systému. Nakonec jsou jednotlivá průřezová témata ještě rozdělena do tematických okruhů a každý tematický okruh obsahuje několik dílčích témat. Toto rozdělení jsem využívala při tvorbě svého projektu při výběru námětů, které použiji. U každé aktivity jsem také popsala její

přínos, stejně jako je popsán přínos průřezových témat v RVP ZV, protože ne vše, co aktivita žákovi přinese, se dá formulovat pomocí dosažených cílů.

Jan Tupý (2005) upozorňuje na to, že na rozdíl od vzdělávacích oblastí a oborů definovaných v RVP ZV nemají průřezová témata stanovené minimální výstupy ani učivo. Pokud by tomu tak bylo, dostali by se při realizaci průřezových témat do popředí vědomosti a znalosti, které ale nejsou hlavním cílem těchto témat. Nejpodstatnějším smyslem průřezových témat je formování charakteru žáků a vytváření pozitivního přístupu ke všem lidem, krajině, životu ve společnosti a také budování kladného vztahu k sobě samému. Proto by se na těchto cílech měli podílet všichni vyučující ve svých předmětech a ne pouze jeden učitel. Z tohoto důvodu jsou v RVP ZV nadhozeny náměty a činnosti, které propojují učivo více předmětů a zároveň výchovu.

Kromě popisu, charakteristiky a rozdělení do tematických okruhů můžeme v RVP ZV nalézt také nápady a doporučení, jak jednotlivá průřezová témata využít. RVP ZV (2021) uvádí, které okruhy jsou nejlépe uchopitelné, a také v jaké vzdělávací oblasti lze nejlépe průřezové téma realizovat. Nejvíce navrhuje zapojit průřezová témata do oblasti Člověk a jeho svět, umění a kultura a jazyk a jazyková komunikace. Konkrétní činnosti jsou už pak v kompetenci školy a učitelů.

Nyní bych se chtěla věnovat konkrétně jednotlivým tématům. Každé z nich stručně charakterizuji, vysvětlím jejich význam a odůvodním jejich důležitost a potřebnost. V každé podkapitole také uvádím, co vše zahrnují a nabízejí, jaká jsou případná možná úskalí při jejich realizaci či jaké jsou nutné předpoklady a podmínky pro jejich realizaci.

2.1 Osobnostní a sociální výchova

Jako první z průřezových témat je v RVP ZV uvedena osobnostní a sociální výchova (dále jen OSV). Věra Gošová (2011) ji ve svém článku definuje jako „*praktickou edukační disciplínu zabývající se rozvojem klíčových životních kompetencí a dovedností pro každodenní život se sebou samým i s druhými lidmi.*“ Toto vymezení je aktuální i pro můj projekt, kde po obou aktivitách reflektujeme společně s žáky, kde, kdy a jak mohou získané dovednosti použít v praxi v interakci s ostatními lidmi.

Její přínos poté spatřuje Věra Gošová (2011) v tom, že po jejím absolvování je žák v rozdílných situacích schopen jednat adekvátně, efektivně a zásadově. Na webu ČT EDU je zdůrazněno, že kromě správného a funkčního chování, přispívá OSV ke kladnému pohledu žáků na sebe, na ostatní i na své okolí, čímž je vede k celkové životní spokojenosti. RVP ZV (2021) navíc ještě přidává další důležitou funkci OSV a to, že dává do popředí jedinečné potřeby a zvláštnosti každého žáka.

Někteří lidé či odborníci mohou tvrdit, že pořadí jednotlivých průřezových témat formulovaných v RVP ZV je náhodné a bezvýznamné. S tím však nesouhlasí Josef Valenta (2017), který ve své podkladové studii uvádí argumenty, proč právě OSV zaujímá v našem kurikulu první místo. Podle něj všechna ostatní průřezová témata mají formulované své specifické a konkrétní tematické okruhy a učivo, kdežto OSV má své cíle a témata stanovená více obecně.

Navíc také Josef Valenta (2017) upozorňuje, že učivem v OSV je sám žák a vše co se děje uvnitř něj. Žáci se tak učí o věcech a dějích, které s nimi přímo souvisejí. V RVP ZV (2021) zjistíme, že kromě žáka, je učivem i konkrétní žakovská skupina či všední obyčejné situace, které se odehrávají dennodenně. Dovednosti získané při OSV jsou pro další průřezová témata tak nezbytným předpokladem, aby mohla být realizovaná kvalitně.

Domnívám se tedy, že OSV by v rámci výchovy a vzdělávání měla být zařazena do výuky jako první, protože usnadní poté začleňování dalších průřezových témat, pro která jsou nezbytné dovednosti žáků a odvaha vyjádřit svůj názor, přemýšlet o stanovených problémech a předložených argumentech či tolerovat odlišnosti a i jiné názory, které žáci získávají absolvováním OSV.

Tím, že je OSV velmi obecné téma a zahrnuje tak spoustu oblastí, je také, co se tematických okruhů týče, nejrozsáhlejším průřezovým tématem. Proto je v RVP ZV (2021, s. 126 – 127) rozdělena nejprve do tří částí (osobnostní rozvoj, sociální rozvoj a morální rozvoj), ve kterých jsou pak formulovány tyto tematické okruhy:

„osobnostní rozvoj

- rozvoj schopností poznávání
- sebepoznání a sebepojetí
- seberegulace a sebeorganizace
- psychohygiena
- kreativita

sociální rozvoj

- poznávání lidí
- mezilidské vztahy
- komunikace
- kooperace a kompetice

morální rozvoj

- řešení problémů a rozhodovací dovednosti
- hodnoty, postoje a praktická etika“

Při realizaci jednotlivých témat by pak měli učitelé dodržovat 3 hlavní zásady, které ve svém článku popisuje Věra Gošová (2011). První zásadou je praktičnost, kdy žáci by si ve výuce OSV měli jednotlivá témata prakticky zkusit a ne o nich jen poslouchat v rámci výkladu. Druhou zásadou je zosobnění, kdy OSV by se měla soustředit konkrétně na jednotlivé žáky a týkat se jejich životů. Žáci by tak neměli na problém nahlížet z obecného hlediska či z pohledu jiných lidí, ale ze svého hlediska. Poslední důležitou zásadou je provázení, což znamená, že OSV nemá zprostředkovávat poznatky a dovednosti příkazovou formou, ale má vést žáky k hledání různých možností a vybrání si té nejlepší.

Na všechny tyto zásady jsem pamatovala při tvorbě svého projektu, takže obě aktivity jsou prakticky zaměřené a žáci jsou při nich aktivní, cílí na to, jak lze získané poznatky využít v jejich životě konkrétně, a povzbuzují žáky k zamyšlení a hledání možných řešení.

Nakonec bych chtěla ještě zmínit, že RVP ZV (2021) doporučuje vybírat a zapojovat do výuky ta témata, která odráží současné požadavky dané třídy. Jelikož můj projekt nebyl tvořen pro jednu konkrétní třídu, ale pro kohokoli, kdo bude potřebovat nějakou inspiraci, jak uchopit toto průřezové téma, vybrala jsem tak široká témata (komunikace a vzájemné poznávání), které se dle mého názoru dříve či později stanou aktuálními v každé třídě.

2.2 Výchova demokratického občana

Dalším avšak neméně důležitým průřezovým tématem je výchova demokratického občana. Podle RVP ZV (2021) je jejím hlavním úkolem, aby žáci získali občanskou gramotnost. Občanskou gramotností poté rozumí: *„způsobilost orientovat se ve složitostech, problémech a konfliktech otevřeně, demokratické a pluralitní společnosti.“* (RVP ZV, 2021, s. 127)

Podle webu clanky.rvp.cz zahrnuje občanská gramotnost tři části, které se navzájem doplňují. První částí jsou znalosti, do které patří to, že žák zná svá práva, chápe důležitost a smysl existence pravidel, předpisů a zásad a dokáže se na různé potíže a příhody ve společnosti podívat i z jiné stránky, než je jeho vlastní úhel pohledu.

Jako druhou část uvádí web clanky.rvp.cz část dovednostní. Ta zahrnuje hlavně dovednost obhájit si svůj názor, zodpovědně se rozhodovat s přihlédnutím k menšině a respektovat výsledek rozhodnutí většiny. Žáci by také měli získat jistotu při vykonávání běžných záležitostí, které se vážou k občanskému životu, jako příklad bych uvedla situaci voleb.

Třetí a zároveň poslední částí je část postojová a hodnotová. V rámci výchovy demokratického občana by žáci měli přijmout za své hodnoty, jako jsou spravedlnost, svoboda, respekt, úcta a sounáležitost. Kromě toho by měli být aktivními občany, kteří se nebojí vyslovit svůj názor a zastat se druhých, jak uvádí web clanky.rvp.cz.

Tyto tři části korespondují i se třemi přístupy, které ve své podkladové studii *Výchova demokratického občana a Člověk v demokratické společnosti* jako průřezová témata uvádí autorky Terezie Vávrová a Alena Hesová (2017). *Výchova demokratického občana* by podle autorek (Hesová, Vávrová, 2017, str. 3) měla *„učit o demokracii a lidských právech, učit v demokratickém prostředí a učit pro demokracii a lidská práva.“*

Já se ve svém projektu zaměřila hlavně na složku dovednostní, kdy žáci se měli při řešení úkolu rozhodovat tak, aby brali v úvahu potřeby všech členů třídy či společnosti a tím se tak učili rozhodovat pro práva všech.

Získávání nových vědomostí z tohoto tématu a učení se tak o demokracii považuji také za velmi důležité, ale často jsem byla svědkem během své praxe, kdy učitelé u této části

zůstanou, a žáci si tak nic nevyzkouší prakticky. Z tohoto důvodů jsem ve svých aktivitách nechtěla zůstat jen u znalostí, ale pokročit dále k dovednostem.

Učení se v demokratickém prostředí jistě představuje pro mě osobně také velice důležitou podmínku úspěšné výchovy a vzdělávání. Nicméně pro nastolení tohoto klimatu ve škole je zapotřebí delší časový úsek, než jsou jen 2 krátké aktivity navržené v mém projektu.

Pro rozvoj občanské gramotnosti a realizaci průřezového tématu výchova demokratického občana stanovilo RVP ZV (2021, s. 128 – 129) 4 tematické okruhy a těmi jsou:

- „občanská společnost a škola
- občan, občanská společnost a stát
- formy participace občanů v politickém životě
- principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování“

Pro implementaci výchovy demokratického občana máme podle autorek Hesové a Vávrové (2017) 3 hlavní možnosti. Výchovu demokratického občana tak lze realizovat jako průřezové téma, zavést pro ni samostatný předmět či propojit obsah tohoto tématu do jiných předmětů. Autorky v rámci své podkladové studie odhalily fakt, že nejvíce evropských zemí používá první 2 zmíněné možnosti.

Proto jsem se ve svém projektu rozhodla ukázat třetí možnost, jak tematické okruhy týkající se tohoto průřezového tématu začlenit a propojit i s jinými předměty, konkrétně s anglickým jazykem, a tím v rámci jedné vyučovací hodiny naplnit cíle nejen pro daný předmět, ale také pro průřezové téma. Školní rozvrhy a vyučovací jednotky totiž nejsou nafukovací, a tak je podle mě propojování jednotlivých obsahů nejlepší způsob.

Na závěr této podkapitoly bych chtěla zmínit to, že ačkoliv někteří učitelé či lidé mohou namítat, že výchova demokratického občana obsahuje pro děti 1. stupně příliš složitá témata, Rada Evropy doporučuje zařazovat toto průřezové téma do výchovy a vzdělávání na všech typech škol a to už od předškolního vzdělávání jak uvádí autorky Hesová a Vávrová (2017). Z tohoto důvodu se domnívám, že mnou zvolená témata do projektu nejsou pro žáky obtížná a při správném uchopení mohou být bez problémů realizovaná.

2.3 Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Zatímco ostatní průřezová témata staví učitelé do popředí, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech podle údajů České školní inspekce (2016) zaujímá ve většině škol podle ředitelů méně důležité postavení a dostává se tak v prioritách škol až za jiná průřezová témata jako je environmentální výchova či výchova mediální.

Jana Stará (2016) ve své příručce pro učitele *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech* ale upozorňuje na to, že ani toto průřezové téma by nemělo být ve vzdělávání opomíjeno. V dnešním světě, který je vzájemně propojený a problémy jednoho státu se tak dotýkají občanů i z jiných zemí Evropy, se děti mladšího školního věku o negativních událostech velmi rychle dozvídají z médií.

Tyto zprávy žáky často znepokojují, protože dle slov Jany Staré (2016) jsou v tomto věku děti velmi vnímavé a potíže ostatních s nimi prožívají velmi živě. Je pro ně důležité tyto starosti s někým sdílet a probrat. Na takové rozhovory bývá málokdy v rodinách čas, protože svět se neustále zrychluje a je potřeba toho stihnout stále více. Proto je škola vhodnou příležitostí, kde jim můžeme poskytnout příležitost ne jen se vyprávět, ale také jim ukázat způsoby, jak lze tyto problémy řešit.

Podle RVP ZV (2021) je výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech významnou součástí proto, že znalosti a dovednosti získané při její realizaci vedou poté k schopnostem orientovat se, pohybovat se a přizpůsobit se různým situacím v profesním, společenském i osobním životě. OECD (2018) uvádí ale i další přínosy a to že toto průřezové téma pomáhá rozvíjet respekt a toleranci ke všem členům společnosti, která v současnosti může být velmi různorodá, což pak vede k efektivnější komunikaci.

Na webu OECD v článku *PISA 2018 global competence (2018)* se dočteme, že globální výchova zahrnuje 4 složky a to znalosti, dovednosti, postoje a hodnoty. Tyto složky jsou pak podrobněji rozebrány v článku *Preparing our youth for an inclusive and sustainable world (2018)*.

Žáci by tak v rámci globální výchovy měli podle OECD (2018) získat vědomosti o světě a jiných kulturách, problémech, které přesahují hranice jednotlivých států, např. chudoba nebo nedodržování lidských práv. Na základě osvojených vědomostí by

pak měli získat dovednost rozumět, jak jeden jev ovlivňuje jevy další, a podniknout kroky k jejich řešení. Na to navazuje nabývání nových postojů a to zejména otevřenosti, respektu a vlastní odpovědnosti za současnou i budoucí generaci lidí. A nejvyšší příčkou je pak zvnitřnění si hodnot, které jdou ještě více do hloubky než postoje. Své hodnoty si totiž člověk brání a bojuje za ně na rozdíl od postojů.

Zajímavou věc zjistila ve svém šetření Česká školní inspekce (2016). V průzkumu, kterého se účastnilo téměř tisíc základních škol, přes 80 % ředitelů uvedlo, že výuku výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech zaměřují na budování postojů a nezůstávají tak pouze u vědomostí. Tuto skutečnost ale nepotvrdili ČŠI pracovníci neziskových organizací, kteří při svém průzkumu pro ČŠI zjistili, že v praxi výuku na formování postojů primárně nesměřují. Z tohoto důvodu se domnívám, že je stále aktuální se tímto tématem zabývat a stále je v českých školách co zlepšovat při implementaci tohoto průřezového tématu do školního vyučování.

RVP ZV (2021, s. 131) pak vybralo a formulovalo pro základní vzdělávání tyto 3 okruhy:

- „Evropa a svět nás zajímá
- Objevujeme Evropu a svět
- Jsme Evropané“

Ve školách se pak učitelé na prvním stupni podle ČŠI (2016) nejvíce věnují tématům vzájemné rovnosti, diskriminace a základních lidských práv. Překvapilo mě, že nejčastější témata na základních školách se pak shodně nejvíce probírají i na školách středních, a ta ostatní bývají opomíjena.

Tento a i dříve zmiňované důvody mě utvrzují v tom, že je potřeba o tomto průřezovém tématu mluvit a zkoumat ho více do hloubky. V mém projektu má tak pevné místo a věřím, že bude inspirací pro další učitele a dostane se tak v prioritách pedagogů na stejnou úroveň jako zbylá průřezová témata.

2.4 Multikulturní výchova

Dalším průřezovým tématem je multikulturní výchova (MKV). V současném pojetí podle webu Zapojme všechny (2020) chápeme pod tímto pojmem veškerou výchovnou a vzdělávací činnost, která pracuje s rozmanitostí ve třídách. Toto vysvětlení považuji za velmi aktuální, protože ve třídách se v současnosti nachází žáci z jiných kultur či cizinci, a souhlasím s tím, že na tento kontakt je potřeba žáky dostatečně připravit.

K tomuto by měla sloužit právě multikulturní výchova, která má podle RVP ZV (2021) za cíl, aby žáci poznali různorodost jednotlivých světových i evropských civilizací a to jak z pohledu zvyků, tak i z pohledu jejich hodnot. Kromě toho by si žáci měli osvojit pojmy spravedlnost, solidarita a snášenlivost. Nemělo by to zůstat ale jen u znalostí, žáci by v rámci MKV měli být vybaveni dovednostmi a návyky chovat se podle těchto pojmů i v reálném životě. Na to jsem se zaměřila i v rámci svého projektu v aktivitě Všichni jsme si rovni.

Na webu Zapojme všechny v článku Multikulturní výchova mírní strach i předsudky. Žáky vede k toleranci (2020) autor zdůrazňuje, že ale prvním krokem a cílem v MKV musí být to, že žáci pochopí, že každá společnost a skupina je heterogenní neboli různorodá a že tyto odlišnosti obohacují naše tradice, zážitky i dovednosti. Teprve poté je možné začít se věnovat konkrétním rozdílům i shodnostem mezi kulturami.

Při realizaci MKV můžeme využít dvě teoretická východiska, která uvádí autor ve svém článku Multikulturní výchova na webu inkluzivní škola (2024). První z nich nazýváme kulturně-standardní přístup a druhý jako transkulturní přístup. Tyto přístupy se liší v tom, koho staví do centra své pozornosti.

Na stránkách Inkluzivní školy (2017) se můžeme dočíst, že kulturně-standardní přístup staví do středu pozornosti celé sociokulturní skupiny, které se od sebe navzájem liší. Každou skupinu totiž jednoznačně charakterizují specifické etnické, národnostní, kulturní a další znaky. Samotné vzdělávání se pak zaměřuje na znalost a poznávání těchto znaků. Žáci se tak seznamují hlavně s dějinami, tradicemi a rituály příslušníků jiné kulturní skupiny, než jsou oni sami. Na základě těchto vědomostí si poté vysvětlují příčiny odchylek v chování a jednání lidí z jiné kultury.

Podle autora článku Teoretická východiska MKV (2017) má tento přístup ale i některá negativa. Jako příklad autor uvádí, že tento přístup nebere v potaz individuální

zvláštnosti každého člena příslušné sociokulturní skupiny, ale seznamuje pouze s obecnými specifiky dané skupiny. Osobně toto negativum považuji za nejdůležitější, protože je to pak v přímém rozporu se současnými cíli vzdělávání, kde se klade důraz na individuální přístup ke každému žákovi.

Druhý transkulturní přístup se podle Inkluzivní školy (2017) místo popisu jednotlivých skupin věnuje právě individuálním zvláštnostem každého člověka na světě a vzájemnému kontaktu dvou jedinců, kteří díky tomuto setkání mohou lépe poznat svou vlastní identitu. Žáci se tak v rámci vzdělávání učí ze skutečných příběhů a životních prožitků jednotlivých lidí. Tento přístup tak bourá představy o výskytu hranic, které jednoznačně odlišují jednotlivé kultury a národy.

Autor ve svém článku Multikulturní výchova (2024) doporučuje ve škole vycházet více z transkulturního přístupu, protože si více všímá potřeb každého jednotlivce a je tak citlivější nejen k žákům, ale i k učitelům. V tomto názoru souhlasím s autorem, a proto jsem také při realizaci projektu využila právě tento přístup, který byl zaměřen na jednotlivce. Myslím si, že pro děti je to i více zábavné učit se skrz příběhy lidí a vztahovat poznatky na sebe a své potřeby a hledání své identity.

RVP ZV (2021, s. 133) určuje v rámci MKV tyto tematické okruhy:

- „kulturní diference
- lidské vztahy
- etnický původ
- multikulturalita
- princip sociálního smíru a solidarity“

Na závěr bych chtěla ještě zmínit, že MKV nelze realizovat ve třídě, kde není příjemné, přátelské a bezpečné klima. Pro aktivity rozvíjející cíle MKV je nezbytné pracovat ve třídě, kde se žáci nebojí říct svůj názor, neexistuje pouze jedna správná odpověď a žáci nejsou za svoje myšlenky kritizováni. Na tyto podmínky pak upozorňuje web Zapojme všechny (2020).

2.5 Environmentální výchova

V současnosti se nejen v České republice, ale také i v ostatních zemích světa řeší problematika životního prostředí. Lidé po celém světě se zamýšlejí, co je třeba dělat proto, abychom zachovali přírodu i pro další generace, a jak najít rovnováhu mezi rozvojem průmyslu a zároveň ponecháním původní krajiny. V základním vzdělávání jsou tato témata součástí průřezového tématu environmentální výchova.

To, že o environmentální výchovu a životní prostředí se zajímají nejen dospělí, ale i studenti v různých zemích světa, potvrzuje i organizace OECD ve svém článku *Environmental education: Knowledge is power!* (2020), kde reportuje o velkých demonstracích a studentských akcích na podporu životního prostředí. Na nich studenti vyjádřili své obavy a požadovali okamžitou akci ze stran úřadů. Jelikož jsou tato témata pro žáky velmi atraktivní, osobně nevidím důvod, proč se jim ve škole nevěnovat a to v jakémkoli předmětu.

Environmentální výchovu považují za prioritu i učitelé českých škol, což zjistila ve svém výzkumu Česká školní inspekce (2020), který probíhal v letech 2019 až 2020. Bohužel, ačkoli výchovu žáků k ekologii a k odpovědnosti za přírodu, považují pedagogové za důležitou, výzkum ukázal, že mnoha školám chybí učitelé, kteří by environmentální výchovu učili kvalitně, a žáci tak při testu dosažených znalostí a dovedností dosahovali spíše podprůměrných výsledků. Z tohoto zjištění mi vyplynulo, že není od věci vytvořit další materiál, který bude kvalitně žáky v environmentální výchově vzdělávat.

Českou školní inspekci (2020) také zajímalo, jakým tématům se učitelé v environmentální výchově věnují. Průzkum ukázal, že mezi nejvíc frekventované náměty patří učivo o ekosystémech, ekologii a ohleduplném a šetrném chování, kterým věnuje pozornost téměř 60 % pedagogů. RVP ZV nabízí ale i další témata, která se ale podle údajů ČŠI věnuje méně než 20 % učitelů. I z tohoto důvodů jsem se rozhodla věnovat se jiným tématům v rámci mého projektu a to změnám v přírodě a problémům, které může způsobit lidská aktivita.

RVP ZV (2021, s. 136) pak nabízí tyto tematické oblasti:

- „ekosystémy – les, pole, vodní zdroje, moře, tropický deštný les, lidské sídlo
- základní podmínky života – voda, ovzduší, půda, energie, přírodní zdroje, biodiverzita ekosystémů

- lidské aktivity a problémy životního prostředí
- vztah člověka k prostředí – naše obec, náš životní styl, aktuální ekologický problém, prostředí a zdraví, nerovnoměrnost života na zemi“

Podle RVP ZV (2021) by škola měla opatřit žáky hlavně znalostmi a dovednostmi potřebnými k aktivnímu zapojení do ochrany přírody, což by se mělo projevit i v jejich hodnotovém systému. Kromě toho by se škola měla podílet na vytváření pozitivních vztahů k životnímu prostředí a ochotě řešit současné ekologické problémy.

Pokud by si školy a učitelé nevěděli rady, jak environmentální výchovu do vzdělávání zapojit a dosáhnout stanovených cílů, nabízí jim Ministerstvo životního prostředí pomocnou ruku. Na svém webu nabízí řadu publikací, ve kterých můžou nalézt konkrétní rady, doporučení a způsob realizace i obtížnějších témat, která jsou v RVP ZV definována.

V některých případech může být totiž velmi náročné rozeznat, kdy skutečně dosahujeme cílů stanovených pro toto průřezové téma a kdy pouze plníme cíle pro jiné předměty, jako jsou biologie, matematika či cizí jazyk. Na toto upozorňuje ve svém článku Problémy a příležitosti environmentální výchovy v České republice Jan Činčera (2006).

Autor Jan Činčera (2006) zdůrazňuje, že největším problémem při praktickém zavádění environmentální výchovy je, že učitelé zamění cíl s tématem. Jako příklad autor uvádí situaci, kdy žáci si osvojují v cizím jazyce slovní zásobu týkající se životního prostředí či čtou jednoduché texty o zvířatech. V tomto případě jsou v popředí znalosti, ale průřezová témata, jak už bylo zmíněno v kapitole 2, jsou především o vytváření a změně postojů a hodnot.

I já ve svém projektu pracuji se slovní zásobou týkající se přírodních katastrof. V aktivitě mám ale odlišný cíl pro anglický jazyk, který spočívá právě v osvojení si slovní zásoby, a cíl pro průřezové téma, který má pak výchovný charakter, jak by tomu u průřezových témat mělo být.

Pro ukončení této kapitoly bych chtěla ale podotknout, že nezavrhuji stejně jako Jan Činčera (2006) učení se vědomostem o životním prostředí nebo slovíčkům u této oblasti. Může to být první krok k vytváření pozitivního vztahu k přírodě, ale vždy

bychom měli mít na paměti, že cílem průřezového tématu není vědomost, ale získání postoje či hodnoty.

2.6 Mediální výchova

Posledním z šesti stanovených průřezových témat je mediální výchova. Mediální výchova má podle RVP ZV (2021) vybavit žáky vědomostmi a schopnostmi orientovat se ve světě médií. Což v praxi znamená nejen mít znalosti, jaká média existují a jak fungují, ale především také si uvědomit, jaký vliv na nás mají, a být schopen posoudit a rozebrat mediální sdělení, která nás obklopují po celý život. Ve svém projektu jsem se zaměřila hlavně na to, aby žáci pochopili, že média na ně každodenně působí, i když si to nemusí někdy uvědomovat.

Michaela Jiroutová ve svém článku Mediální výchova (2019) navíc zdůrazňuje, že mediální výchova v současnosti není jen průřezové téma, ale je to také nezastupitelný socializační prvek. V tomto s autorkou zcela souhlasím, protože média nám zprostředkovávají interakci a kontakt s dalšími jednotlivci i s celou společností. Proto by na to škola měla reagovat, a jak autorka ve svém článku uvádí zapojovat média do výuky, ne se jim ve škole vyhýbat.

Na tuto myšlenku navazuje poté Michal Kaderka v svém článku Základem mediální gramotnosti je i dovednost nespěchat a vzdát se lajků (2019), který konstatuje, že škola by kromě začleňování médií do vzdělávání měla žákům ukázat způsoby, jakými lze sdělovací prostředky využívat. Výsledkem tohoto výchovně vzdělávacího působení by mělo podle něj být to, že děti nepovažují internet, mobilní telefon, televizi a další sdělovací prostředky pouze za zdroj potěšení a legrace, ale jako nástroj k ulehčení různých úkolů a činností. Tuto ideu můžeme vidět i v mém projektu, kdy doporučuji využít mobilní telefony či tablety k usnadnění překladu textů potřebných pro stanovené aktivity.

Za důležitou považuje mediální výchovu i Kamil Kopecký, autor článku Mediální výchova není jen průřezové téma, naopak – je klíčovou součástí vzdělávání a měla by být naprostou prioritou! Je to ale opravdu tak? (2023), který zastává mínění, že na mediální výchovu by se měli zvláště soustředit všechny školy a měla by dokonce mít přednost před hlavními předměty jako je třeba literatura.

Toto tvrzení vysvětluje Kamil Kopecký (2023) několika důvody. A to, že mediální výchova pracuje s aktuálními texty, které obsahují novodobé výrazy a zabývají se současnými problémy a reálnými komunikačními situacemi, do kterých se žáci během svého dne dostávají. Osobně se domnívám, že i literatura může být velmi aktuální a lze

v ní nalézt mnoho témat, která se v současné době řeší. Jen jsou občas více skrytá a popsána pomocí obrazných pojmenování a metafor. Z tohoto důvodu bych oba vzdělávací obsahy nechala spíše na stejné úrovni s tím, že se mají vzájemně propojovat. Tohoto jsem využila i v jedné aktivitě v mém projektu s názvem Z druhé strany, kdy si na pohádce o Červené Karkulce (reprezentuje literární část) s žáky vysvětlujeme, jak různí autoři stejného příběhu mohou společnou událost interpretovat rozdílným způsobem (jeden z tematických okruhů mediální výchovy).

To, že je mediální výchova považována za důležitou součást vzdělávání potvrzuje i Česká školní inspekce (ČŠI) ve své tematické zprávě z roku 2018, kdy prováděla rozsáhlý výzkum právě na téma mediální výchovy a gramotnosti. Českou školní inspekci zajímalo především to, jak si mediální výchova stojí v porovnání s ostatními průřezovými tématy. Bylo zjištěno, že více než 70 % ředitelů základních škol připisuje mediální výchově stejný význam jako ostatním průřezovým tématům. Pro víc jak 20 % ředitelů má dokonce větší důležitost než ostatní průřezová témata.

Dále potom ČŠI (2018) zjistila, že se učitelé nejčastěji zabývají tématy týkající se bezpečnosti na internetu, dezinformacemi a kritickým posuzováním mediálního sdělení. RVP ZV (2021) ale nabízí daleko širší nabídku témat, která ještě dělí na oblast receptivní a produktivní.

V receptivní oblasti můžeme nalézt v RVP ZV (2021, s. 137 – 138) tyto tematické okruhy:

- „kritické čtení a vnímání mediálních sdělení
- interpretace vztahu mediálních sdělení a reality
- stavba mediálních sdělení
- vnímání autora mediálních sdělení
- fungování a vliv médií ve společnosti“

v oblasti produktivních činností lze nalézt v RVP ZV (2021, s. 138) okruhy:

- „tvorba mediálního sdělení
- práce v realizačním týmu“

Nakonec bych chtěla poukázat na to, že ačkoli je mediální výchova považována za nezbytnou součást vzdělávání, úroveň mediální gramotnosti ale není podle ČŠI (2018) příliš vysoká. Proto je stále aktuální hledat další možnosti, jak ji lze do výuky implementovat.

3 Anglický jazyk a RVP ZV

Jak uvádí RVP ZV (2021) předmět anglický jazyk spadá do vzdělávací oblasti jazyk a jazyková komunikace. Tato oblast je dále rozdělena na 3 vzdělávací obory a to Český jazyk a literatura, Cizí jazyk a Další cizí jazyk. Anglický jazyk spadá do druhého jmenovaného oboru. Každý vzdělávací obor má poté vypsané minimální výstupy pro 1. a 2. stupeň a k nim příslušné učivo. První stupeň je ještě rozdělen na 2 výstupní období. První období zahrnuje 1. – 3. třídu, 2. období 4. – 5. třídu. Akorát s dalším cizím jazykem se začíná až na druhém stupni, a tak má výstupy formulované jen pro 2. stupeň. Já při tvorbě svého projektu vycházela z minimálních výstupů, učiva a tematických okruhů stanovených pro cizí jazyk.

Ve vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace se podle webu Studentům pedagogiky usiluje zejména o rozvinutí komunikační kompetence a řečových dovedností žáků. Komunikační kompetence zahrnuje hlavně schopnost srozumitelně a jasně formulovat své myšlenky a chápat smysl a hlavní myšlenku sdělení, která nám říkají ostatní. Dalšími oblastmi, které bychom v rámci rozvoje této kompetence měli zahrnout, jsou schopnost používat různé komunikační prostředky a schopnost aktivního naslouchání. O rozvoj těchto dovedností se snaží i průřezová témata, proto jsem se rozhodla to propojit a navrhnout projekt, který začleňuje průřezová témata do vzdělávacího oboru cizí jazyk a konkrétně do předmětu anglický jazyk.

Výuka cizího jazyka, ať už anglického jazyka nebo jiného, rozvíjí žáky podle RVP ZV (2021) v komunikační kompetenci ještě dále než je výuka v mateřském jazyce. Schopnost komunikovat i v dalších jazycích poskytuje žákům další možnosti v komunikaci s jinými lidmi a ne jen se svými krajany. Tím se jim otevírá přístup do celého světa a do nových studijních i pracovních možností. Pro správné porozumění celosvětovým aktuálním problémům, které jsou představovány v rámci průřezových témat, je tedy znalost anglického jazyka klíčovou součástí, díky které mohou poznávat, v čem se jejich život shoduje a v čem liší od života lidí v různých státech.

Ačkoliv dle platného RVP ZV (2021) musí školy povinně zařadit výuku cizího jazyka až od 3. třídy (v rámci disponibilních hodin mohou i dříve), Sylvie Doláková ve svém článku Angličtina: Proč je důležité začít včas? (2019) říká, že je mnohem lepší začít s anglickým jazykem už v 1. třídě. Jelikož mým cílem je, aby byl projekt použitelný

na co největším počtu škol, rozhodla jsem se plánovat aktivity až od 3. třídy, což je povinný začátek výuky cizího jazyka.

Podle Dolákové (2019) je toto období od 6 do 8 let nejcitlivějším obdobím dětí k rozvoji komunikačních dovedností, ať už v mateřském jazyce či v cizím jazyce, protože zatím jazyk používají pouze jako komunikační prostředek a nejsou svázány gramatickými pravidly, která je v komunikaci brzdí a zpomalují. Navíc v tomto věku učení považují ještě za hru, a tak se nesnaží překládat věty pomocí naučených slovíček a gramatických pravidel, ale usilují o to reagovat spontánně a přirozeně. To vede k tomu, že v 1. a 2. třídě odposlouchají hlavně výslovnost, intonaci a způsob uvažování v anglickém jazyce. A poté jsou ve 3. třídě lépe připraveni hledat a rozumět zákonitostem, kterým anglický jazyk podléhá.

Na základě mé dosavadní pedagogické praxe se ale domnívám, že tento způsob používání anglického jazyka už od první třídy pouze spontánně bez pravidel může být pro některé žáky velmi stresující. Setkala jsem se totiž s tím, že žáci nechtějí udělat žádnou chybu, a tak mluvit v cizím jazyce, když neznají správnou větnou konstrukci, pro ně bylo velmi obtížné. Učitel by tedy dle mého názoru měl tyto dva protipóly vybalancovat a to tak, že žákům, kteří potřebují jistotu správnosti svého sdělení nabídnout jednoduchou gramatickou konstrukci, kterou mohou použít, a žákům, které by tyto větné konstrukce svazovaly, umožnit je nepoužívat a vyjadřovat se spontánně.

RVP ZV (2021, s. 26) stanovuje pro anglický jazyk 4 části učiva a to „*zvukovou a grafickou podobu jazyka, slovní zásobu, tematické okruhy a mluvnici.*“ První část zvuková a grafická podoba zahrnuje hlavně schopnost žáků správně vyslovovat a umět poznat a přiřadit k sobě psanou a mluvenou podobu slov. Ve svém projektu jsem se zaměřila hlavně na výslovnost, kdy ji má učitel u žáků hlídat. Případně text předčítat, aby žáci správnou výslovnost nejprve slyšeli a poté se ji pokusili i napodobit.

RVP ZV (2021, s. 26) nestanovuje konkrétní slovní zásobu, ale navrhuje tematické okruhy, v rámci kterých by se měli žáci naučit příslušná slovíčka. Pro první stupeň tedy stanovuje tyto témata: „*domov, rodina, škola, volný čas, povolání, lidské tělo, jídlo, oblékání, nákupy, bydliště, dopravní prostředky, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, příroda, počasí.*“

Veronika Schmidtová ve svém článku pro časopis Komenský (2019) uveřejnila průzkum, ve kterém se věnuje učebnicím anglického jazyka. Zjistila, že anglické učebnice se z nabízených témat v RVP ZV nejvíce věnují tématům rodina, volný čas a škola. Naopak nejméně jsou v učebnicích zastoupena témata povolání, společnost, moderní technologie, počasí, lidské tělo a nálada. Autorka ale uvádí, že průzkum má jisté limity. Nejvýraznějším dle mého názoru je, že se průzkum konal pouze v Brně a jeho okolí. Je tak možné, že v jiných místech či celorepublikově by výsledky byly jiné.

Já ve svém projektu využila, jak slovní zásobu, kterou podle průzkumu mají žáci z učebnic dobře osvojenou a procvičenou, tak i okruhy, ke kterým se v učebnicích dostanou jen minimálně. Mým cílem totiž nebylo zahltit žáky velkým množstvím nové slovní zásoby, a tak jsem u aktivit používala pro žáky již známá slovíčka. Zároveň se ale učení se cizímu jazyku neobejde bez učení se nové slovní zásoby, a tak jsem u aktivit obohacovala okruhy, kterým se učebnice moc nevěnují, o nová slovíčka či žákům představila nová témata.

Ve svém projektu jsem tedy využila z nabízených okruhů především téma oblékání, jídla, bydliště, lidského těla, přírody a školy. Zároveň RVP ZV (2021) doporučuje zařadit práci se slovníkem, a tak i tuto dovednost využívám ve dvou částech svého projektu. Zda žáci využijí papírový či elektronický slovník již nechávám na rozhodnutí učitele.

Co se gramatiky týče, mají se žáci dle platného RVP ZV (2021) naučit základní mluvnické větné konstrukce. Tyto konstrukce si osvojují pomocí pamětného učení. Pomocí některých navržených aktivit v projektu si mohou žáci některé větné struktury procvičit a upevnit. Jedná se o vazbu *There is/are*, *My favourite ... is*, *He/she is*, *He/She has got*, *He/She is wearing*, *I always/sometimes/never... use*.

Jelikož i samotné RVP ZV (2021) radí přehlížet drobné chyby, které nebrání porozumění a pochopení hlavní myšlenky sdělení, tak i já v metodice ke svému projektu doporučuji tyto chyby nehodnotit a neopravovat. Často se jedná o komunikační aktivity, kdy anglický jazyk je pouze prostředek k dosažení cíle, ale nejde u nich primárně o zvládnutí anglické gramatiky.

Jak už bylo zmíněno v RVP ZV (2021) nejsou vypsána konkrétní slovíčka a větné konstrukce, které mají žáci na prvním stupni zvládnout. Konkrétní slovní zásobu pak často určují učebnice, které učitel vybere a při výuce používá. Sylive Dolanová (2019) apeluje na učitele, aby volbu a způsob využívání učebnice pečlivě zvažili. Dle jejího názoru většina z nich je velmi nabitá různými tématy a obsahuje málo cvičení na upevňování a procvičování učební látky. Navíc se domnívá, že pro učení se anglického jazyka na prvním stupni je mnohem vhodnější využít reálné a aktuální situace, které ve třídě nastanou.

S tím souhlasí i rodiče dětí, které navštěvovali anglické lekce v rámci angličtiny Helen Doron. Rodiče na základě svých zkušeností a zkušeností jejich dětí se shodují, že jejich děti se anglický jazyk naučily převážně díky hře, spojení angličtiny s pohybem a poslouchání a prožívání příběhů v angličtině, jak se dočteme na oficiálních stránkách Helen Doron English (2022). Toto jsem se tedy snažila využít i při tvorbě svého projektu, aby anglický jazyk byl využit co nejefektivněji.

4 Proces tvorby projektu

V této části práce vám popíši, jak můj praktický výstup vznikal. Dočtete se tu, co předcházelo vzniku aktivit, jak jsem vybírala jednotlivá témata, která zařadím, jak jsem při tvorbě aktivit postupovala a na závěr kde a na jaké skupině dětí byly aktivity ověřeny.

Samotné tvorbě aktivit předcházel můj osobní průzkum již existujících učebnic průřezových témat, kdy jsem chtěla zjistit, co už učebnice nabízí. Ke svému průzkumu jsem si vybrala sadu učebnic průřezových témat ediční řady – Praktické náměty pro výuku na prvním stupni ZŠ I. a II. z roku 2011 a 2014.

V učebnicích jsem si důkladně prostudovala nabízené náměty a aktivity a rozdělila je podle jednotlivých průřezových témat a dílčích podtémat. Zjistila jsem, že náměty zde nejsou nabízeny rovnoměrně od všech témat a podtémat. Některým tematickým okruhům je věnován velký prostor a jiným žádný. Bohužel velký prostor byl věnován hlavně těm jednodušším a lépe uchopitelným tématům. Během listování učebnicemi jsem také zjistila, že nabízí i hodně aktivit, které zdánlivě obsahují průřezové téma, ale toto téma se zde objevuje pouze v námětu a velmi povrchově a nijak nerozvíjí žáka v oblasti postojů ani hodnot. Těmito aktivitami jsem se poté inspirovala a upravila je tak, aby lépe splňovaly cíle pro průřezová témata. Pokud jsem některý z námětů použila, je to uvedeno u samotné aktivity.

Kromě rozvržení jednotlivých podtémat jsem se věnovala i tomu, do kterých předmětů učebnice doporučují jaká průřezová témata začlenit. Zpracovala jsem data do dvou tabulek, kdy v první jsou uvedeny hlavní předměty, jako jsou jazyky, matematika a další. A ve druhé tabulce jsou všechny výchovy a navíc informatika.

Zjistila jsem, že nejvíce nápadů a námětů poskytují učebnice do českého jazyka a prvouky. Poměrně hodně námětů bylo navrženo i do vlastivědy, matematiky a výtvarné výchovy. U ostatních předmětů se jednalo spíše o ojedinělé případy, kdy by učebnice doporučovaly propojit průřezové téma s jiným předmětem. Nejhůře ze všech dopadl anglický jazyk, kdy z celkového počtu 406 námětů ze všech prostudovaných učebnic pouze 9 nápadů bylo na začlenění průřezových témat do anglického jazyka.

Navíc učebnice navrhovaly začlenit do anglického jazyka pouze 2 průřezová témata a to multikulturní výchovu a výchovu k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Domnívám se, že v anglickém jazyce lze využít všechna témata, a proto návrh a způsob jejich využití uvádím ve svém projektu. Na podrobné výsledky, jak dopadla jednotlivá témata a jejich začlenění do jednotlivých předmětů, se můžete podívat do tabulek níže.

Tab. 1 Četnost námětů zařazení průřezových témat do jednotlivých vyučovacích předmětů 1 (autor)

předmět	matematika	český jazyk	anglický jazyk	prvouka	vlastivěda	dějepis
Průřezové téma						
Osobností a sociální výchova	9	34	0	10	4	4
Výchova demokratického občana	0	7	0	0	1	0
Globální výchova	5	0	2	0	14	7
Multikulturní výchova	0	18	7	8	22	0
Environmentální výchova	10	26	0	44	1	0
Mediální výchova	1	27	0	0	1	0
celkem	20	117	9	62	43	11

Tab. 2 Četnost námětů zařazení průřezových témat do jednotlivých vyučovacích předmětů 2 (autor)

předmět	tělesná výchova	výtvarná výchova	hudební výchova	dramatická výchova	informatika
Průřezové téma					
Osobností a sociální výchova	8	19	5	5	0

Výchova demokratického občana	1	3	0	1	0
Globální výchova	1	2	0	5	0
Multikulturní výchova	3	25	8	2	5
Environmentální výchova	7	23	1	7	1
Mediaální výchova	0	4	1	3	4
celkem	20	76	15	23	10

Nyní bych se chtěla věnovat tomu, jak dopadlo rozdělení jednotlivých témat, kterým podtématům se učebnice věnovaly nejvíce a kterým nejméně. V průřezovém tématu Výchova demokratického občana se učebnice nejvíce věnují okruhu občan, občanská společnost a stát (konkrétně pak práva a povinnosti občana). Naopak úplně vynechávají okruh formy participace občanů v politickém životě a dílčí témata základní kategorie fungování demokracie, principy demokracie, význam ústavy jako základního zákona země, demokratická atmosféra, spolupráce školy se správními orgány a základní principy a hodnoty demokratického systému. Téma demokracie jsem tedy poté využila do navržené aktivity Příkazy nebo možnosti a téma formy participace občanů v politickém životě v aktivitě Naše nová obec.

Pro průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech je nejvíce aktivit navržených do tématu Objevujeme Evropu a svět. Rozložení jednotlivých podtémat zde bylo rovnoměrnější, ale učebnice nenabízela náměty pro složitější témata, jako jsou čtyři svobody a jejich dopad na život, co Evropu spojuje a co ji rozděluje, mezinárodní organizace. Do svých aktivit jsem pak vybrala podtémata, pro které nebyl výběr námětu tak široký a kde jsem měla pocit, že navržené náměty nešly dostatečně do hloubky. Zvolila jsem proto téma instituce Evropské unie v aktivitě Spolu jsme silnější a život dětí v jiných zemích v aktivitě Jsem africké dítě.

Učebnice multikulturní výchovy obsahovaly náměty téměř ke všem dílčím tématům až na zohlednění potřeb minoritních skupin, lidská práva a základní dokumenty, diskriminaci a postavení národnostních menšin. Rozložení bylo celkem rovnoměrné, ale nejvíce námětů bylo pro podtéma různé způsoby života a jedinečnost každého člověka. Do své diplomové práce jsem do aktivity Všichni jsme si rovni zvolila téma odlišnost lidí, ale jejich rovnost, protože jsem se u uvedených námětů setkala s tím, že se sice věnovali tomu, že každý člověk je jiný, ale už tam nebyla zdůrazněna druhá rovina a to rovina toho, že všichni jsou si rovni. Jako druhé téma jsem si vybrala význam užívání cizího jazyka v aktivitě Mějme otevřené dveře, protože mi to přijde jako dobré téma pro začátek s průřezovými tématy.

V průřezovém tématu environmentální výchova se v učebnici hodně věnovali jednotlivým ekosystémům. Naopak vynechali základní podmínky života. Já jsem si pro svou diplomovou práci vybrala téma změny v krajině ve stejnojmenné aktivitě a téma vztah člověka k prostředí v aktivitě Příroda může být nebezpečná, abych uvedla další možnosti, jak lze tato témata uchopit a navíc nabízí možnou slovní zásobu, o kterou si žáci mohou obohatit svůj anglický slovník.

Průřezové téma mediální výchova je hodně široké a obsahuje veliké množství dílčích kapitol a podkapitol, a tak je jasné, že učebnice nemohou poskytnout náměty do všech témat. Nicméně ale náměty byly rovnoměrně rozděleny mezi dílčí okruhy, kdy ale nejvíce byl zastoupen okruh tvorba mediálního sdělení. Já jsem vybrala téma vnímání autora mediálních sdělení pro aktivitu Z druhé strany a role médií v každodenním životě jednotlivce ve stejnojmenné aktivitě, protože tato témata velmi dobře navazují na látku probíranou v anglickém jazyce, a tak se to dá krásně propojit.

U osobnostní a sociální výchovy se učebnice nejvíce věnují tématům kreativity a rozvoji sociálního vnímání. Ostatní podtémata byla většinou rovnoměrně zahrnuta. Já jsem si vybrala téma komunikace – verbální a neverbální sdělování v aktivitě Co se mi to snažíš říct a téma vzájemné poznávání ve třídě v aktivitě Poznávací ruka. Tyto aktivity jsem zvolila proto, že první nabízí další uchopení a využití anglického jazyka a druhé proto, že vede k prohloubení vztahů ve třídě.

Poté co jsem vybrala jednotlivé dílčí okruhy, které zařadím do svého projektu, jsem začala hledat učiva anglického jazyka (jak gramatiku, tak slovní zásobu), které s jednotlivými podtématy průřezových témat souvisí.

Poté, co jsem k tématu vybrala odpovídající slovní zásobu a gramatický jev jsem vymyslela podrobnější detaily, jak bude aktivita probíhat. Dále jsem stanovila cíle aktivity, jak pro průřezové téma, tak pro anglický jazyk. Na základě toho jsem si promyslela, co musí žák před aktivitou umět nebo co by bylo dobré, aby si žák připomněl a navrhla způsoby či vymyslela rychlé jednoduché cvičení, které potřebné gramatické jevy či slovní zásobu s žáky procvičí.

Jakmile byla aktivita sestavena, sepsala jsem pro každou z nich metodiku pro učitele, do které jsem napsala, jak přesně bude aktivita probíhat, co se bude dít krok za krokem, co je potřeba si předem nachystat, jaká bude závěrečná reflexe aktivity a co u ní bude učitel hodnotit. Na základě těchto informací jsem pak doplnila jednotlivé kolonky v tabulce jako časová dotace, pomůcky a další, která je vždy na začátku aktivity.

Posledním krokem tvorby aktivit bylo dotvořit potřebné materiály, jako jsou interaktivní cvičení, pracovní listy, najít a připravit potřebné obrázky, dotvořit konkrétní texty a otázky k jednotlivým úkolům. Materiály a pracovní listy jsem tvořila převážně na internetové stránce Canva, odkud jsem čerpala i obrázky použité do opakovacích cvičení. Druhou část obrázků jsem čerpala z internetové stránky Britishcouncil, learn English kids, kde jsem použila obrázky z flashcards, které jsou volně ke stažení. Kromě těchto zdrojů jsem pak ojedinele využila i stránky learningapps. Zbytek potřebných obrázků jsem hledala na internetu a vždy u nich uvádím zdroje.

Na závěr jsem k některým aktivitám vytvořila náhled, jak by výsledný produkt žáků mohl vypadat, aby výsledek a průběh aktivity byl pro učitele či další lidi, kteří můj projekt využijí, srozumitelnější a lépe představitelný.

Poté co celý projekt vznikl, bylo potřeba ho ověřit v praxi, zda jednotlivé aktivity fungují a splňují stanovené cíle. Menší část aktivit jsem ověřovala přímo já a větší část aktivit moje kolegyně při souvislé pedagogické praxi v letním semestru posledního ročníku studia.

Ověření probíhalo na 4 školách v různých městech. První školou byla Základní škola Trojská v Praze, kde moje kolegyně ověřovala aktivity ve čtvrté třídě. Přítomna byla vždy pouze polovina třídy, a tak na aktivitě pracovalo 12 žáků, kdy většina byla chlapci. Ve třídě byli dva chlapci s podpůrnými opatřeními kvůli dysgrafii, dyslexii a kvůli dysgrafii a ADHD. Anglický jazyk se učili od první třídy.

Další část aktivit byla vyzkoušena na Základní škole kpt. Jaroše v Trutnově v páté třídě. Tato škola svou výuku realizuje podle Programu začít spolu, nemá nijak navýšený počet hodin anglického jazyka a s prvním cizím jazykem začínali žáci až ve třetí třídě. Výuky se účastnilo a aktivity plnilo 23 žáků, z nichž dva měli diagnostikovanou dyslexii a dysgrafii a jeden žák ADHD.

Čtyři aktivity si vyzkoušeli také žáci 5. třídy na Základní škole Libchavy. Z 14 žáků, kteří na jednotlivých úkolech pracovali, žádný neměl speciální vzdělávací potřeby. I tito žáci začínali s anglickým jazykem až ve třetí třídě.

Poslední část aktivit jsem realizovala já na Základní škole Milady Horákové v Hradci Králové. Na jednotlivých aktivitách jsem pracovala s první třídou, a tak jsem některé části aktivit upravila či použila alternativu pro danou aktivitu uvedenou v poznámkách. Na úkolech pracovalo dohromady 24 žáků.

5 Vlastní projekt

5.1 Úvodní slovo k projektu

V mém projektu bych chtěla ukázat učitelům anglického jazyka na prvním stupni možnosti, jak začlenit průřezová témata do výuky cizího jazyka. V první části tedy naleznete soubor nabízených aktivit a ve druhé části pak abecední seznam použité slovní zásoby do jednotlivých průřezových témat.

Jak již bylo zmíněno, po mém průzkumu učebnic průřezových témat jsem zjistila, že nabízí velmi málo možností, jak je začlenit právě do anglického jazyka. Já bych chtěla poukázat na to, že spoustu dílčích témat jde ale v angličtině využít, protože průřezová témata se překrývají s tématy, které jsou běžně nabízené v učebnicích anglického jazyka.

V tomto projektu tedy naleznete 12 aktivit, vždy 2 od každého průřezového tématu. Aktivity jsou určené převážně pro žáky čtvrtých a pátých tříd a trvají zpravidla od 10 do 20 minut. Výjimečně se zde objevuje aktivita delší. Aktivity nejsou nijak číslovány. Je to z toho důvodu, že jsem tím nechtěla dostávat do podvědomí pocit, že na sebe nějak navazují a učitel je tak musí realizovat v příslušném pořadí. V mém projektu jsou řazeny čistě náhodně a učitel je může využívat libovolným pořadím dle svého uvážení.

Anglický jazyk je v nich využíván jako komunikační prostředek a dostává se do pozadí za průřezová témata, která jsou hlavní náplní uvedených aktivit. Proto je u každé aktivity napsáno, co má učitel hodnotit z hlediska průřezového tématu a z hlediska anglického jazyka, kde má přehlížet gramatické chyby při rozhovorech, které nijak nebrání porozumění.

Součástí každé aktivity je úvodní tabulka, ve které naleznete základní údaje. Dále pak metodika, kde jsou uvedené instrukce pro učitele – co je potřeba si připravit před aktivitou, co si s žáky připomenout za slovní zásobu. Poté je popsán samotný průběh aktivity a na závěr způsob kontroly a reflexe. U některých aktivit naleznete případné poznámky k realizaci či další doporučení a nápady, jak lze s aktivitou pracovat. Na konci aktivity vždy přidávám potřebné přílohy (obrázky, pracovní listy, odkazy), se kterými v průběhu aktivity budete pracovat.

V tabulce naleznete zařazení aktivity do průřezového tématu a do dílčího tematického okruhu. V části přínos aktivity popisují, co by si žák po absolvování této aktivity měl

odnést, nad čím by se měl zamyslet a jak by to dále mělo ovlivnit jeho postoje a hodnotový systém. Pro každou aktivitu je také formulovaný cíl pro průřezové téma a cíl pro anglický jazyk, které učitel na konci aktivity ověří dle uvedených instrukcí. Dále v tabulce najdete seznam doporučených znalostí. Pokud je žáci budou mít osvojené, zajistí to hladký průběh aktivity. Pokud by ale žáci takové znalosti neměli, i tak lze aktivitu využít v hodině, je ale potřeba počítat, že zabere více času a její průběh nebude tak plynulý. Ročník, ve kterém aktivitu začleníte, je vždy potřeba zvážit podle aktuální skladby a znalostí žáků. Pro lepší orientaci v tabulce uvádím doporučený ročník na základě formulovaných cílů v RVP ZV. Dále zde uvádím přibližný čas, který aktivita zabere, konkrétní vždy záleží na dané skupině či třídě. Náročností přípravy mám na mysli, kolik času učitel či učitelka potřebuje na přípravu této aktivity. Na konci jsou vypsány potřebné pomůcky jak pro žáky, tak pro učitele. Všechny pracovní listy, cvičení a obrázky naleznete vždy v příloze na konci aktivity. Poslední informací je seznam použité slovní zásoby. Pokaždé dodržujte pokyny napsané v metodice. U některých aktivit žáci musí slovní zásobu znát a vypsaná slovíčka aktivně používat, u jiných zase naopak žáci slovíčka znát nesmí, protože se s nimi seznámí až v průběhu aktivity.

Seznam všech uvedených aktivit

- multikulturní výchova
 - Mějme otevřené dveře (*Let's keep our doors open*)
 - Všichni jsme si rovni (*We are all equal*)
- mediální výchova
 - Z druhé strany (*From the other hand*)
 - Média ve tvém životě (*The media in your life*)
- výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
 - Spolu jsme silnější (*Together we are stronger*)
 - Jsem africké dítě (*I am an African child*)
- osobnostní a sociální výchova
 - Co se mi to snažíš říct (*What are you trying to tell me?*)
 - Poznávací ruka (*Knowing hand*)
- environmentální výchova
 - Příroda může být nebezpečná (*Nature could be dangerous*)
 - Změny v přírodě (*Changes in nature*)
- výchova demokratického občana
 - Naše nová obec (*Our new village*)
 - Příkazy nebo možnosti (*Orders or options*)

5.2 Projekt

Mějme otevřené dveře (*Let's keep our doors open*)

průřezové téma	Multikulturní výchova
tematický okruh	Multikulturalita – význam užívání cizího jazyka jako nástroj pro dorozumívání
přínos aktivity	Po této aktivitě by měli žáci chápat smysl a význam, proč se učit anglický jazyk. Tato aktivita by měla pomoci učitelům s vnitřní motivací žáků k učení se anglickému jazyku.
cíl z hlediska průřezového tématu	Žák uvede ve schématu alespoň 3 důvody, proč se chce učit anglický jazyk.
cíl z hlediska anglického jazyka	Žák odpovídá na otázky v přítomném čase.
doporučené znalosti	základní slovní zásoba a základní gramatika pro tvorbu vět
doporučený ročník	3. – 5.
časová náročnost	10 – 15 minut
náročnost přípravy	do 5 minut
pomůcky	pro učitele: data projektor, obrázky v příloze pro žáky: nakopírovaný pracovní list, psací potřeby
slovní zásoba	baby, treasure, door, cry, learn, open

metodika pro učitele

před aktivitou:

Nejprve si připravte obrázky pro děti plačících miminek, truhly s pokladem a otevřenými dveřmi do prezentace vždy každý na jeden slide. Obrázky v příloze

slouží jako ilustrační, a tak pro tuto aktivitu můžete využít i jiný, pokud zachycuje stejnou věc. Poté si pečlivě projděte otázky, které budete dětem pokládat během aktivity, abyste jim případně příliš nenapověděli. Můžete si připravit i vlastní návodné otázky.

během aktivity:

Promítneme obrázek a pokládáme následující otázky. Na odpověď ponecháme žákům dostatek času. V závorce uvádím možné odpovědi dětí, mohou se však objevit i jiné, než zde uvádím. Po zodpovězení otázek následuje komentář učitele, který vysvětlí souvislost mezi obrázkem a výukou cizího jazyka.

Jedná se o komunikační aktivitu, kde jde především o to žáky rozmluvit a namotivovat pro učení se cizímu jazyku, učitel proto neopravuje gramatické chyby, dokud nebrání porozumění.

Obrázek č. 1 – plačící mimina

What is in the picture? (*babies, children, people*)

What are they doing? (*They are crying/screaming/shouting.*)

Why are they crying? (*Because they are hungry/thirsty/sad/angry/sleepy/tired...*)

Why didn't they say what the problem is? (*They are too young. They can't speak.*)

Do you think it is pleasant for everybody when they are crying? (*No, it isn't. It is unpleasant/annoying.*)

Následný komentář:

Měli bychom se učit angličtinu, protože když přijedeme do cizí země, jsme jako ta miminka, která neumí mluvit a vyjádřit své přání a pocity. Jelikož neumí mluvit, tak když něco chtějí, začnou plakat, což může být pro okolí nepříjemné, a proto my nechceme být jako tato miminka.

Obrázek č. 2 – truhla s pokladem

What can you see in this picture? (*money, treasure, box*)

Why is it here?

Do you want to have a treasure? (*Yes, I do.*)

Následný komentář:

Tvůj poklad je každé anglické slovíčko, které se naučíš. Může to být někdy obtížné, ale stojí to za to, protože my chceme náš poklad. Protože tento poklad nám pomůže dorozumět se všude ve světě.

Obrázek č. 3 – otevřené dveře

What is in this picture? (*door*)

Why is it here? What does it mean?

Why is it open?

Následný komentář:

Když umíme anglicky, máme mnohem víc příležitostí. Angličtina nám otevírá dveře do světa, protože zvládneme více situací a můžeme cestovat, a tak poznávat nové místa a lidi.

po aktivitě

Každý žák si napíše do schématu I want to learn English několik důvodů, jaký význam má konkrétně angličtina pro jeho život. Můžeme si s žáky projít, co tam napsali. Pracovní list nalepíme do sešitu anglického jazyka na první stránku či na desky nebo založíme do portfolia. Učitel hodnotí, zda žáci napsali alespoň 3 důvody, proč se oni chtějí učit angličtinu. Dále pak hodnotí, zda byli žáci schopni zareagovat na položenou otázku, nehodnotí už gramatickou správnost odpovědi.

Poznámky

Tuto aktivitu lze využít i na druhém stupni pro motivaci žáků učení se dalšímu cizímu jazyku.

Pokud bychom chtěli touto aktivitou namotivovat žáky před začátkem výuky anglického jazyka, můžeme ji použít a rozhovor provádět v českém jazyce, případně kombinací, abychom zjistili, zda žáci nějaká základní slovíčka už znají.

přílohy

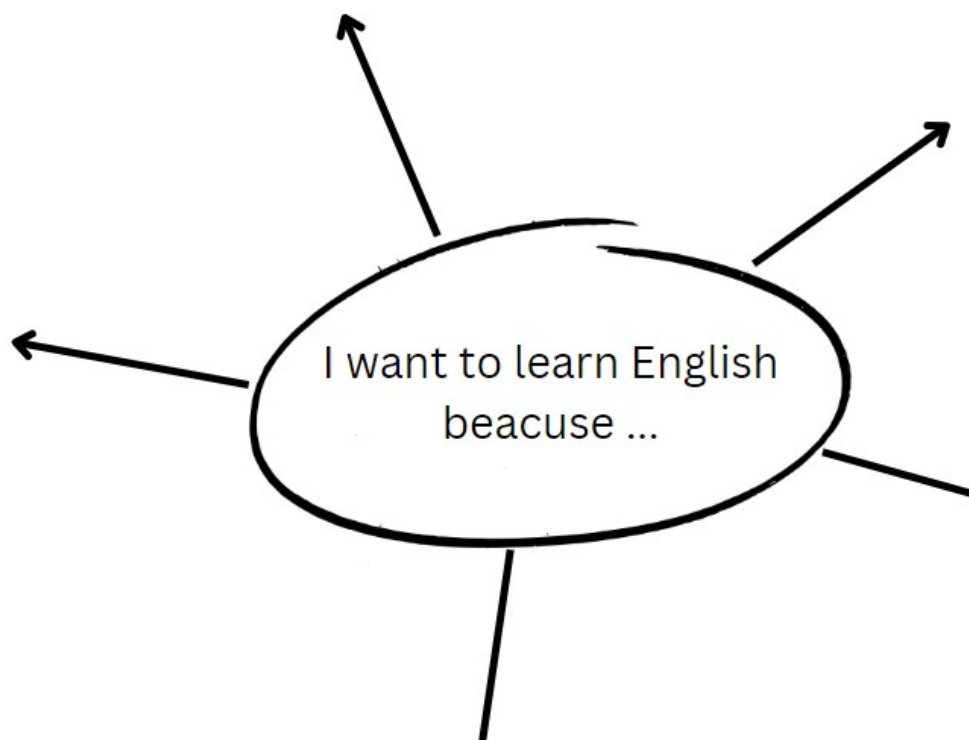
Obr. 1 Plačící mimina (Chvojková, 2017)

Obr. 2 Truhla s pokladem (Pixers)

Obr. 3 Otevřené dveře (Mand)

Obr. 4 Schéma I want to learn English (autor, Canva 2022)

Všichni jsme si rovni (*We are all equal*)

průřezové téma	Multikulturní výchova
tematický okruh	Etnický původ - odlišnost lidí, ale jejich rovnost
přínos aktivity	Žák si na základě této aktivity uvědomí, že i když každý jinak vypadáme, nosíme jiné oblečení a žijeme jinde, prožíváme stejné emoce. Proto bychom se měli ke všem včetně lidí jiné kultury chovat hezky, s ohledem a respektem, protože naše neslušné zraňující chování v nich vyvolá stejné negativní pocity, jak by tomu bylo u nás či u ostatních stejné kultury.
cíl z hlediska průřezového tématu	Žák odpovídá na otázky tak, že všichni prožíváme stejné emoce, i když jsme odlišní.
cíl z hlediska anglického jazyka	Žák popíše obrázek za použití slovní zásoby appearance a clothes.
doporučené znalosti	slovní zásoba oblečení, nálada, vzhled, vazba He/She is wearing..., He/She has got..., He/She is...
doporučený ročník	4. – 5.
časová náročnost	10 - 15 minut
náročnost přípravy	do 5 minut
pomůcky	pro učitele: fotografie lidí promítnuté na tabuli, aby viděli i ostatní žáci, situace lze dokreslit obrázkem pro žáky: fotografie lidí z různých kultur do skupin
slovní zásoba	clothes, appearance, mood

metodika pro učitele

před aktivitou

Připravíme si jednotlivé fotografie lidí z různých kultur pro skupiny a seznámíme se s pokládanými otázkami. Nejprve se zaměříme na to, v čem jsou lidé odlišní (vzhled, postava, oblečení, barva vlasů..), poté na to, v čem jsme všichni stejní (pocity, mění se nám nálada...)

během aktivity

Žáky rozdělíme do skupin po 3 – 4 žácích a do každé skupiny dáme 1 fotografií. Ve skupině mají žáci za úkol obrázek popsat – kdo tam je, jak vypadá, co má na sobě. Dáme jim na to 5 minut. Poté každá skupina přednese výsledek své práce a svůj obrázek popíše. Fotografie promítáme během popisu na interaktivní tabuli, aby ji dobře viděli i ostatní žáci. Společně s žáky shrneme, v čem se lidé liší (vzhled, postava, výška, barva vlasů, oblečení...). Cílem je přijít na to, že nejsme všichni stejní.

Učitel nastíní krátké situace a žáci odpovídají, jak by se v této situaci cítili a jak by se cítili lidé na jejich fotografii.

You get a present. How do you feel? How are you? (I am happy.) How is the person in the picture? (He/She is happy.)

Your classmate lent you a pen. How are you? (I am happy, grateful, good.) How is the person in the picture? (He/She is happy...)

Your classmate doesn't want to lend you pencils. How are you? (I am angry, sad, dissapointed.) How is the person in the picture? (He/She is angry, sad...)

Your classmate talks bad about you. How are you? (I am sad, angry.) How is the person in the picture? (He/She is sad, angry.)

Your classmate doesn't want to help you. How are you? (I am sad, angry.) .) How is the person in the picture? (He/She is sad, angry.)

po aktivitě

S žáky shrneme hlavní cíl této aktivity.

Každý jsme jiný – nosíme jiné oblečení, jinak vypadáme, žijeme jinde, máme jiné zvyklosti a zájmy. Ale prožíváme všichni stejné emoce jako radost, strach, smutek, vztek. Měli bychom si navzájem pomáhat, respektovat se a chovat se k sobě slušně, protože všichni jsme si rovni a při špatném zacházení budeme cítit stejné negativní emoce.

Učitel hodnotí to, jak žák odpovídá na otázky, zda si uvědomuje, že všichni máme stejné emoce. Při popisu obrázku v anglickém jazyce hodnotí učitel ty gramatické jevy, které žáci již umí.

poznámky

Pro tuto aktivitu jsem se inspirovala v učebnici Multikulturní výchova – Praktické náměty pro výuku na 1. Stupni ZŠ (Strculová, 2011). Aktivitu jsem upravila tak, aby pasovala do hodiny anglického jazyka a našla k ní vlastní obrázky.

přílohy

Obr. 5 Obrázek k popisu 1 (Cinematics, 2019)

Obr. 6 Obrázek k popisu 2 (Pozos, 2023)

Obr 7. Obrázek k popisu 3 (Dantès, 2020)

Obr 8. Obrázek k popisu 4 (Le, 2019)

Obr. 9 Obrázek k popisu 5 (vivek, 2020)

Obr. 10 Obrázek k popisu 6 (sklei, 2018)

Z druhé strany (*From the other hand*)

průřezové téma	Mediální výchova
tematický okruh	vnímání autora mediálních sdělení - identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení
přínos aktivity	Při této aktivitě si žák uvědomí, že na každý příběh lze koukat minimálně ze dvou úhlů pohledu a že je důležité si vždy uvědomit, kdo příběh vypráví. Protože jeden stejný příběh může od dvou různých lidí znít úplně jinak.
cíl z hlediska průřezového tématu	Žák vysvětlí vlastními slovy, proč je důležité vnímat autora sdělení.
cíl z hlediska anglického jazyka	Žák čte s porozuměním anglický text a vyhledá v textu odpovědi na položené otázky.
doporučené znalosti	přítomný čas prostý a průběhový pohádka o Červené Karkulce
doporučený ročník	5.
časová náročnost	20 – 25 min
náročnost přípravy	do 5 min
pomůcky	pro učitele: otázky k textům pro žáky: text pohádky About a lonely wolf
slovní zásoba	dějová slovesa, přídavná jména

metodika pro učitele

před aktivitou

Připravíme si pro každého žáka vytištěný anglický text s pohádkou o Červené Karkulce a seznámíme se s pokládanými otázkami.

Nejprve si společně s žáky shrneme pohádku o Červené Karkulce tak, jak ji znají. Máme několik možností – můžeme využít silnějšího žáka, který příběh převypráví sám, příběh převyprávíme společně, kdy každý řekne jednu větu nebo příběh převyprávíme společně a mluví ten, kdo zrovna ví, jak to dál pokračuje. Společně si odpovíme na otázky k textu.

během aktivity

Nyní žákům sdělíme, že si přečteme jiný příběh. Text můžeme číst společně, kdy se žáci střídají, nebo každý sám. Odpovíme na stejné otázky na základě tohoto příběhu. Dále necháme žáky hlasovat, zda se jedná o stejný příběh či nikoliv a vedeme na toto téma diskuzi.

po aktivitě

S žáky vedeme diskuzi, proč je důležité vnímat autora sdělení a vždy vědět, kdo příběh napsal nebo vypráví. Shrňme si hlavní cíl této aktivity. Musíme si vždy uvědomit, kdo příběh vypráví, protože se jedná pouze o jeho stranu příběhu. Proto bychom měli vždy zjistit, kdo je autorem a pokud to jde získat informace z obou stran, protože obě verze mohou být zcela odlišné.

Učitel hodnotí, zda je žák schopen vlastními slovy popsat, proč je potřeba vnímat autora sdělení. Při čtení anglického textu učitel hodnotí žáky na základě úrovně a znalostí, které již mají.

poznámky

Pro tuto aktivitu jsem se inspirovala učebnicí Mediální výchova – Praktické náměty pro výuku na 1. stupni ZŠ (2011). Aktivitu jsem upravila a poté přeložila text pohádky o Červené Karkulce. A vytvořila k textu otázky.

přilohy

About a lonely wolf

One young lonely wolf lives in a dark forest. He goes for a walk every morning and watches the nature. There is no food around and he is very hungry. He hasn't got any parents to help. One day he is waiting for some pig or hare again.

He is hiding and waiting behind a small tree when he hears footsteps "Click! Clack!". But it is strange "Click! Clack!". "It is a pig easy to catch!" the wolf thinks. He jumps out and ... stops with a surprise. He sees a strange small animal with only two legs, red head and no fur. "It is not a pig! What is it? Can I eat it?". The wolf is shocked and starts talking.

„Who are you? Where are you going? What is this?“ the wolf asks the animal. The animal starts talking. The wolf is listening but understands a little. "The animal is sad because there is very old animal outside the forest which is ill" the wolf thinks.

The wolf wants to see the old and ill animal. It is a trip outside the forest, so he is very scared. But he is very hungry, and an old animal is easy to catch. He finds the animal and he eats it. The wolf is not hungry but he is very sleepy now. He goes to bed.

"Knock, knock, knock!" Someone opens the door! It is the small animal from the forest! The wolf is in shock again. The small animal looks angry and asks stupid questions „What big ears you have! What big eyes you have!“ The wolf is very scared and he thinks "This animal is dangerous!". The small animal continues „What big teeth you have!“ The wolf gets angry and eats the small animal too. He has got a full and heavy belly. He is sleepy again. He goes to the bed.

"Knock, knock!" Someone opens the door! A very big animal enters and kills the wolf.

Otázky k oběma textům

Who are the main characters in the story?

Where do the main characters meet for the first time?

Where do the main characters meet later?

What does wolf eat in the story?

What happened to the wolf at the end of the story?

Média ve tvém životě (The media in your life)

průřezové téma	Mediální výchova
tematický okruh	Fungování a vliv médií ve společnosti - vliv médií na každodenní život
přínos aktivity	Během této aktivity si žák sám pro sebe shrne, jaká média ve svém životě používá a jak často. A uvědomí si, jak nás média ovlivňují v každodenním životě.
cíl z hlediska průřezového tématu	Žák vypráví, jaká média ve svém životě používá.
cíl z hlediska anglického jazyka	Žák tvoří věty v přítomném čase prostém, ve kterých používá příslovce četnosti.
doporučené znalosti	přítomný čas prostý, příslovce četnosti
doporučený ročník	4. – 5.
časová náročnost	15 min
náročnost přípravy	10 min
pomůcky	pro učitele: tabule, předkreslený graf na tabuli, magnety pro žáky: pracovní list, obrázky jednotlivých médií
slovní zásoba	adverbs of frequency, the media

metodika pro učitele

před aktivitou

Připravíme si všechny pomůcky - pro každého žaka pracovní list a 1 obrázek každého média. S žáky vypracujeme pracovní list na seznámení se slovní zásobou média. Pokud

je pro ně tato slovní zásoba nová, pracujeme hromadně. Pokud tuto slovní zásobu již znají a je to pro ně opakování, mohou pracovat každý sám a následně zkontrolujeme. Pokud není potřeba tuto slovní zásobu představovat ani opakovat, můžeme toto cvičení vynechat.

během aktivity

Žáci nejprve samostatně doplní věty v pracovním listě, jak často používají daná média. Poté si připraví kartičky s obrázky jednotlivých médií. Na tabuli máme připravený graf – v příloze najdete náčrt, jak má graf vypadat. Postupně se ptáme žáků, jak často používají jednotlivá média. Žáci jdou umístit obrázek média na příslušné místo na grafu.

po aktivitě

Poté co žáci umístí všechny obrázky na tabuli, nám vznikne graf. Společně ho vyhodnotíme pomocí vět níže. S žáky vedeme diskuzi, jak média ovlivňují náš den – kolik času na nich strávíme a jestli nějak ovlivňují naše chování. Učitel hodnotí správné tvoření přítomného času prostého.

The most used medium is ...

The least used medium is...

The most of the classmates use...

The most of the classmates don't use....

poznámky

přílohy

Match.

mobile phone, radio, television, newspaper, laptop, the

Complete the sentences.

never, rarely, sometimes, often, usually, always

I _____ use mobile phone.

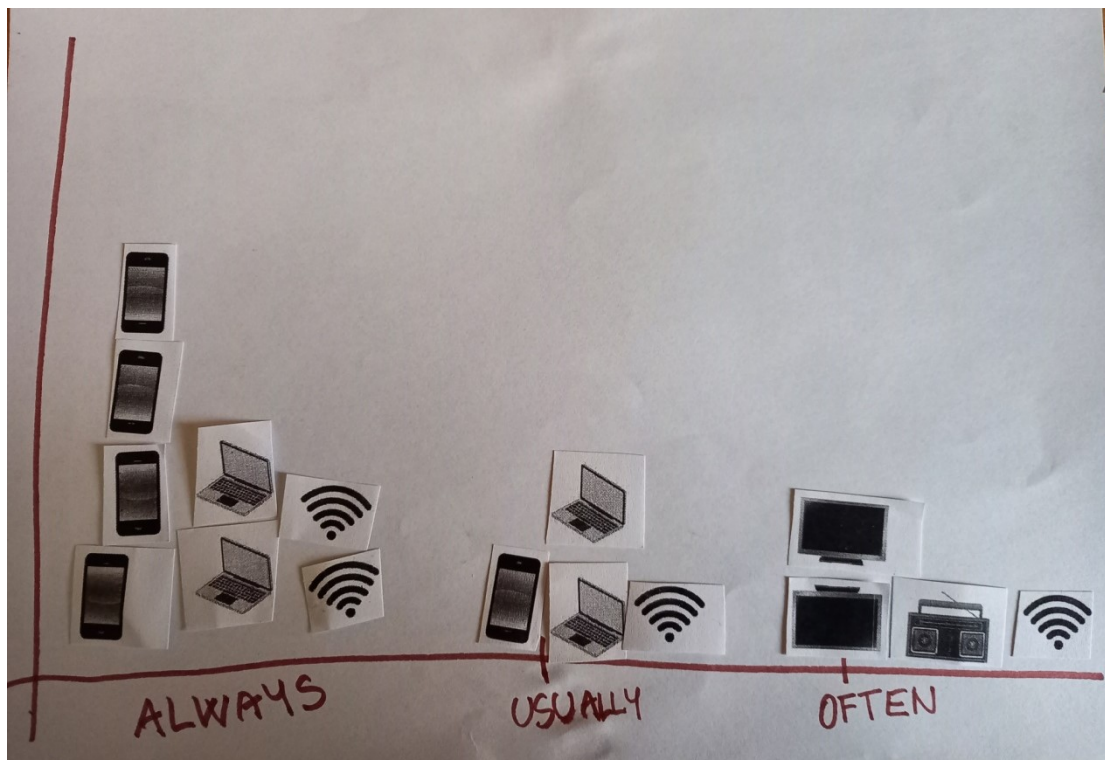
I _____ use radio.

I _____ use television.

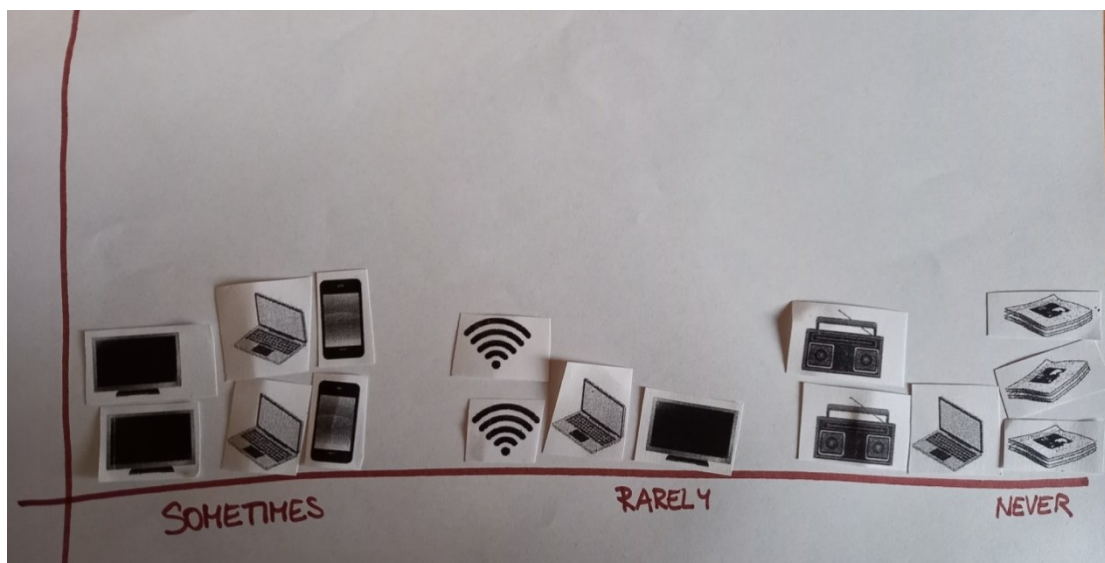
Obr. 11 Pracovní list k aktivitě Média ve tvém životě (autor, canva)

Obr. 12 Kartyčky obrázků médií (autor, canva)

Obr. 13 Náčrt výsledného grafu (autor, canva)

Obr. 14 Náčrt výsledného grafu 2 (autor, canva)

Spolu jsme silnější (*Together we are stronger*)

průřezové téma	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
tematický okruh	Jsme Evropané - instituce Evropská Unie
přínos aktivity	Při této aktivitě by si žák měl uvědomit, že dělat věci společně a spolupracovat je lepší, protože dohromady můžeme zvládnout problémy, které bychom jako jednotlivci nezvládli. Tuto myšlenku pak převede i na význam Evropské Unie pro naši republiku – složité problémy týkající se celého světa lépe a rychleji vyřešíme dohromady, než kdyby je každý stát řešil individuálně.
cíl z hlediska průřezového tématu	Žák vysvětlí přínos členství v Evropské Unii.
cíl z hlediska anglického jazyka	Žák vyhledává neznámá slova ve slovníku cizího jazyka.
doporučené znalosti	Nejsou potřeba žádné znalosti z anglického jazyka, je potřeba znalost abecedy a práce se slovníkem
doporučený ročník	4. – 5.
časová náročnost	10 minut
náročnost přípravy	do 5 minut
pomůcky	pro učitele: pro žáky: seznam slovíček, anglický slovník
slovní zásoba	různá, pro děti neznámá

metodika pro učitele

před aktivitou

Před aktivitou zajistíme pro každé dítě anglický slovník (lze zadat i za domácí úkol, aby si přinesli, pokud jich škola nemá dostatek) či tablet/počítat, na kterém mohou využít elektronický slovník. Důkladně si projdeme seznam obtížných slovíček. Pokud bychom předpokládali, že některá slova žáci znají, tak je ze seznamu vyřadíme a nahradíme jiným.

během aktivity

Každý žák obdrží seznam č. 1 slovíček a slovník. Jeho úkolem je za daný časový limit (15 vteřin) vyhledat a přeložit všechna slovíčka. Je to naschvál koncipované tak, že žák to nestihne.

Poté se spojí do dvojic, obdrží seznam č. 2 a aktivita se opakuje. Postupně se spojí do 4 a celá třída dohromady a postup vždy zopakujeme. Když na úkolu spolupracuje celá třída, měla by úkol stihnout. (případně jim prodloužíme čas, aby tomu tak bylo.)

po aktivitě

Vedeme s žáky diskusi – zda v angličtině či češtině volíme podle úrovně žáků.

- Zvládli jste úkol lépe splnit sami nebo společně?
- Znáte nějaký příklad, kdy si státy pomáhají mezi sebou?
- Znáte nějakou instituci, ve které by se státy sdružovaly, aby si pomáhaly?

Poté shrneme. Ano máme Evropskou Unii, Nato, OSN a další. Věděli byste, co vše nám umožňuje členství v Evropské Unii? Ulehčuje nám to cestování, můžeme cestovat volně, zároveň se i sjednocuje měna, což ulehčuje cestování, můžeme studovat či pracovat v jiné evropské zemi, můžeme dovážet a přivážet zboží, které musí být kvalitní, ochraňuje životní prostředí, dává nám peníze na výzkum a zároveň usiluje o to vytvořit všem rovné podmínky pro práci a pro život. Zároveň závažné problémy jako je znečišťování prostředí lépe státy vyřeší spolu, než kdyby je řešil každý stát individuálně. (EU&Já)

Učitel hodnotí, zda žák dokáže vlastními slovy shrnout význam Evropské Unie. Nehodnotí znalost slovíček, ale pouze schopnost pracovat se slovníkem a orientaci v něm.

poznámky

Pro tuto aktivitu lze využít i slovíčka, se kterými chceme, aby se žáci seznámili, protože je využijeme později. Lze si tak seznamy upravit podle svého.

Přílohy

seznam č. 1

ash
melt
dissolve
climate
mayor
election
government
law
court
justice
crevice
environment
endangered
detergent
fuel
coal

seznam č. 2

guide
oil
pollution
glacier
stamp
citizen
independant
speech
empire
statement
crown
foreign
royalty
border
kingdom
anthem

seznam č. 3

damage
resource
leak
returnable
destroy
polluted
currency
flip flops
luggage
check-in
crowd
priest
paradise
heaven
prayer
miracle

Obr. 15 Seznamy slovíček k aktivitě Spolu jsme silnější (autor)

Jsem africké dítě (*I am an African child*)

průřezové téma	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
tematický okruh	Evropa a svět nás zajímá - život dětí v jiných zemích
přínos aktivity	Žáci si během této aktivity uvědomí, že děti žijící v jiných zemích nemají takové příležitosti jako my, že nepotřebují lítost a spoustu darů, ale hlavně mít stejné možnosti a dostat stejné příležitosti a prostředky jako vzdělání a pak jsou schopni to využít.
cíl z hlediska průřezového tématu	Žák uvede, jak se liší jeho život od života žáka v Africe.
cíl z hlediska anglického jazyka	Žák doplní vynechaná slova v textu podle poslechu. Žák pomocí slovníku přeloží přidělenou část textu.
doporučené znalosti	mít zkušenosti s poslechem
doporučený ročník	5.
časová náročnost	20 – 25 min
náročnost přípravy	10 min
pomůcky	pro učitele: video (odkaz v poznámkách), interaktivní tabule pro žáky: text s vynechanými slovy (určí sám učitel, která slova vynechá podle dovedností třídy), tablety, mobily či počítače s anglickým slovníkem
slovní zásoba	různá, není zde tematický okruh

metodika pro učitele

před aktivitou

Učitel si připraví pro žáky text z přílohy, ve kterém dle svého uvážení vynechá určitý počet slov. Učitel zváží počet i konkrétní slova, která vynechá. Žáci by měli stihnout slovo napsat, než budou muset doplnit další a zároveň by vynechaná slova měli již znát, aby věděli, jak se píšou.

Pokud bychom chtěli tuto aktivitu využít, ale poslech se nám zdá pro žáky příliš těžký, můžeme si jen poslechnout video, sledovat u toho text a žádná slova nedoplňovat.

během aktivity

Žáci nejprve pracují samostatně, poslouchají video a přitom doplňují vynechaná slova. Poslech pustíme alespoň dvakrát. Poté společně zkontrolujeme a vyhodnotíme. Pustíme video potřetí a žáci si z interaktivní tabule doplní slova, která nestihli, případně opraví chyby. Poslech hodnotíme pozitivně a motivačně – zjistíme si, kolik slov se povedlo komu doplnit. Pokud bychom chtěli známkovat, odměníme pouze stupněm 1 a 2. Horší známky nedoporučuji, aby žáci neztráceli motivaci k učení a k poslechu.

po aktivitě

Po doplnění všech slov rozdělíme žáky do skupin či dvojic. Každá skupina či dvojice dostane přidělený úsek textu, který má za úkol přeložit. K překladu mohou použít své mobilní telefony či školní tablety, na kterých si vyhledají neznámá slovíčka. Poté každá skupina přednese, co se v jeho úseku říká.

Nakonec každá skupina dostane pár minut na to vymyslet, jak se liší jejich život od života dětí v Africe. Své nápady poté prezentují ostatním. Učitel ocení každou maličkost, ve které se tyto životy liší. Hodnotí, jak jsou žáci schopni spolupracovat, uvažovat a využívat své dosavadní zkušenosti a vědomosti.

poznámky

přílohy

<https://www.youtube.com/watch?v=kD3byU34KQ4>

I am an African Child by Eku McGred

I am an African child

Born with a skin the colour of chocolate

Bright, brilliant and articulate

Strong and bold; I'm gifted

Talented enough to be the best

I am an African child

Often the target of pity

My future is not confined to charity

Give me the gift of a lifetime

Give me a dream, a door of opportunity

I will thrive

I am an African child

Do not hide my fault

show me my wrong

I am like any other

Teach me to dream And I will become

I am an African child

I am the son, daughter of the soil

Rich in texture and content

Full of potential for a better tomorrow

Teach me discipline, teach me character, teach me hard work

Teach me to think like the star within me

I am an African child

I can be extra-ordinary

call me William Kamkwamba the Inventor

Give me a library with books

Give me a scrap yard and discarded electronics

Give me a broken bicycle

Plus the freedom to be me

And I will build you a wind mill

I am an African child

We are the new generation

Not afraid to be us

Uniquely gifted, black and talented

Shining like the stars we are

We are the children of Africa

Making the best of us

Yes! I am an African Child

(Ma'am Abi's, 2018)

Co se mi to snažíš říct? (What are you trying to tell me?)

průřezové téma	Osobnostní a sociální výchova
tematický okruh	Komunikace – verbální a neverbální sdělování
přínos aktivity	Při této aktivitě si žáci vyzkouší různé druhy komunikace a to jak verbální tak i neverbální. Uvědomí si tak, že mezi sebou můžeme komunikovat různými způsoby a ne pouze mluvenou řečí a uvědomí si situace, kdy je zapotřebí komunikovat jinak než pouze slovy.
cíl z hlediska průřezového tématu	Žák uvede různé způsoby komunikace. Žák si vyzkouší jiný druh komunikace než pouze slovní.
cíl z hlediska anglického jazyka	Žák se pasivně naučí slovní zásobu přírodních katastrof.
doporučené znalosti	Nejsou potřeba žádné znalosti.
doporučený ročník	od 3. třídy
časová náročnost	10 minut
náročnost přípravy	do 5 minut
pomůcky	pro učitele: pro žáka: seznam slovíček
slovní zásoba	přírodní katastrofy

metodika pro učitele

před aktivitou

Rozdělíme žáky do dvojic a připravíme si seznamy slovíček. Je důležité, abychom zkontrolovali, že žáci uvedená slovíčka neznají. Pokud ano, musíme seznam upravit.

Vysvětlíme žákům, že je přísně zakázáno během této aktivity používat český jazyk a překladový slovník.

během aktivity

Každý žák dostane seznam 3 slovíček. Utvoří si dvojice a v té dvojici každý snaží tomu druhému vysvětlit přidělená slovíčka. Cílem dvojice je zjistit, co slovíčka znamenají. Žáci mohou ale použít pouze anglický jazyk, ve kterém slovo ale neznají a pak další způsoby komunikace. Žáci tak sami vymýšlí, jak jinak lze význam slova předat.

po aktivitě

Vedeme s žáky společnou diskuzi.

- Jakou jste zvolili formu komunikace, když jste nerozuměli daným slovům? (*pantomima, gestika, kreslení, symbol, piktogram*)
- Bylo pro vás obtížné dorozumět se bez použití jazyka, který ovládáte?
- Kdy se ve vašem životě můžete setkat s tím, že budete potřebovat komunikovat jinak než slovy? (*cizinci, neslyšící*)

Na závěr si s žáky shrneme, jaké jiné druhy komunikace využili a zda je napadají další způsoby, které nepoužili. Učitel hodnotí kreativitu při vysvětlování si slovíček navzájem.

poznámky

Lze využít i jinou slovní zásobu dle vlastního uvážení. Tuto zde uvádím, protože je potřeba, aby se žáci s touto slovní zásobou seznámili pro další aktivitu.

přílohy

seznam slovíček

1. avalanche = lavina	1. earthquake = zemětřesení
2. drought = sucho	2. sand storm = písečná bouře
3. flood = povodeň	3. wave = vlna

Poznávací ruka (*Knowing hand*)

průřezové téma	Osobnostní a sociální výchova
tematický okruh	Sociální rozvoj - vzájemné poznávání ve třídě
přínos aktivity	Při této aktivitě žáci komunikují i se spolužáky, se kterými se tolik neznají a dozví se o nich nové informace. Žáci si mezi sebou mohou najít někoho, kdo má stejný zájem, a tak mohou navázat nová přátelství.
cíl z hlediska průřezového tématu	Žák komunikuje s žáky a více poznává své spolužáky ve třídě.
cíl z hlediska anglického jazyka	Žák pokládá jednoduché otázky a odpovídá na ně v anglickém jazyce.
doporučené znalosti	Vazba What is your favorite, slovní zásoba koníčků, barev, jídla, školních předmětů, povolání
doporučený ročník	3. – 5.
časová náročnost	15 minut
náročnost přípravy	do 5 minut
pomůcky	pro učitele: připravené otázky pro žáky: papír, tužka
slovní zásoba	Hobbies, colours, food, subjects, jobs

metodika pro učitele

před aktivitou

Žáci si na papír obkreslí svoji ruku. Do každého prstu si napíší odpověď na otázku, kterou položí učitel.

- thumb: What is your favorite colour?
- index finger: What is your favorite food?
- middle finger: What is your favorite school subject?
- ring finger: What is your hobby?
- little finger: What job do you want to do when you are an adult?

během aktivity

Žáci chodí po třídě a ptají se spolužáků na položené otázky. Pokud mají oba dva shodnou odpověď, udělají do dlaně čárku. Pokud se jejich odpovědi neshodují, pokračují další otázkou. Pokud se spolužáka zeptají na všechny otázky, najdou si někoho dalšího a postup opakují. Aktivitu necháme běžet 5 – 7 minut podle počtu žáků ve třídě.

po aktivitě

Žáci si spočítají počet nasbíraných čárek. Vyhodnotíme, kdo měl nejvíce shodných odpovědí a kdo naopak nejméně a je tak originální. Vedeme závěrečnou diskuzi.

- Co ses o svých spolužácích dozvěděl nového?
- Co tě zaujalo?
- Co tě překvapilo?

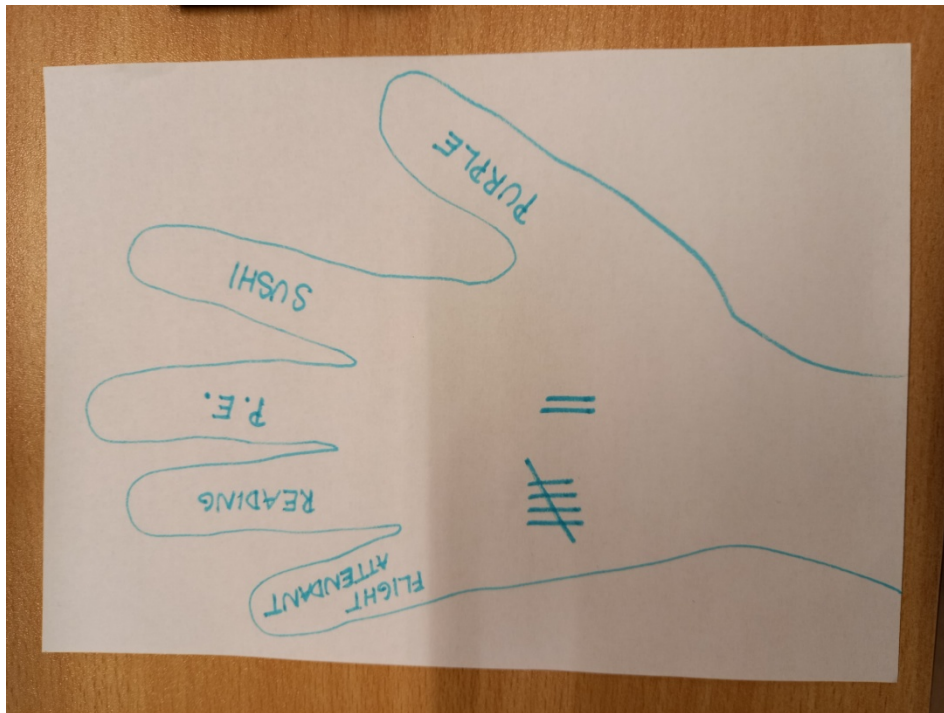
Učitel hodnotí, zda žák pokládá otázky a odpovídá na ně v angličtině. Správnost hodnotí dle třídy a znalostí žáků.

poznámky

Tuto aktivitu lze využít v jakémkoli ročníku, pokud si upravíme obtížnost pokládaných otázek.

Tuto hru jsem převzala z mé praxe na Letních příměstských táborech, kde pracuji jako vedoucí pod firmou Snowbear s. r. o. Jen jsem ji pouze transformovala do anglického jazyka.

přílohy

Obr. 16 Ukázka poznávací ruky (autor)

Příroda může být nebezpečná (*Nature could be dangerous*)

průřezové téma	Environmentální výchova
tematický okruh	Vztah člověka k prostředí
přínos aktivity	Při této aktivitě si žáci uvědomí, co nám příroda přináší. Může to být spousta pozitivních věcí jako radost, odpočinek a uvolnění. Ale zároveň příroda umí být i velmi nebezpečná. Proto bychom se k ní měli chovat s respektem a uvědomovat si, že ji nemůžeme zcela ovládat.
cíl z hlediska průřezového tématu	Žák uvede příklady, jak pro nás může být příroda nebezpečná.
cíl z hlediska anglického jazyka	Žák si pasivně osvojí složitější anglická slovíčka z oblasti přírodních katastrof.

doporučené znalosti	základní slovní zásoba přírodních katastrof
doporučený ročník	5.
časová náročnost	10 minut
náročnost přípravy	do 5 minut
pomůcky	pro učitele: pro žáky: kartičky se slovíčky
slovní zásoba	Natural disaster

metodika pro učitele

před aktivitou

Důležité je, aby žáci již alespoň částečně znali slovní zásobu přírodních katastrof. Pro seznámení s touto slovní zásobou můžeme využít aktivitu Co se mi to snažíš říct, či si vymyslet jiný způsob představení této slovní zásoby. Poté si rozstříháme obě sady kartiček, ohneme, aby nebylo hned vidět, co je na nich napsáno.

během aktivity

Každému žákovi rozdáme jednu kartičku buď s českým, nebo anglickým slovíčkem. Zdůrazníme, že nikomu neukazují ani neříkají, co mají za slovo. Po odstartování mají za úkol najít správné k sobě patřící dvojice. Následně společně zkontrolujeme.

Hru opakujeme s druhou sadou kartiček, kdy tentokrát se hledají dvojice živelné katastrofy a příčiny, co živelnou katastrofu způsobuje. Postup opakujeme stejně. Po ukončení společně shrneme, jaké přírodní katastrofy existují a co jim předchází.

po aktivitě

Vedeme s žáky diskuzi.

- Co nám příroda přináší?
- Může pro nás být i nebezpečná? Uveď příklady
- Je potřeba se k přírodě chovat šetrně a neničit ji?

poznámky

přílohy

kartičky se slovíčky

flood	povodeň
earthquake	zemětřesení
drought	sucho
tornado	tornádo
volcanic eruption	sopečná erupce
tsunami wave	vlna tsunami
avalanche	lavina
sand storm	písečná bouře

flood	torrential rains, melting glaciers (přívalové deště, tání ledovců)
earthquake	tension between lithospheric plates (napětí mezi litosférickými deskami)

drought	<p>changing the climate – warming, little rain, deforestation, erosion</p> <p>(měnící se klima – oteplování, málo deště, odlesňování, eroze zemědělské půdy)</p>
tornado	<p>meeting 2 types of wind</p> <p>(střet 2 druhů větrů)</p>
volcanic eruption	<p>active volcano (činná aktivní sopka)</p>
tsunami wave	<p>undersea earthquake</p> <p>(podmořské zemětřesení)</p>
avalanche	<p>breaking the snow layer due to gravity (porušení sněhové vrstvy vlivem gravitace)</p>
sand storm	<p>disturbance in the atmosphere and strong wind (poruchy v atmosféře a silný vítr)</p>

Pro tuto aktivitu jsem použila hned několik zdrojů, abych získala potřebné informace k vytvoření tabulky. Informace jsem čerpala z publikace Přírodní katastrofy a rizika (Kukal, 2005), z Českého hydrometeorologického ústavu, z výzkumu Současný problém sucha v ČR (Akademie věd České republiky, 2019), z článku Tornáda na webu Meteocentrum.cz, z příručky s názvem Tsunami (Přírodní katastrofy a environmentální hazardy) a z diplomové práce Přírodní katastrofy ve výuce zeměpisu (Procházková, 2008).

Změny v přírodě (*Changes in nature*)

průřezové téma	Environmentální výchova
tematický okruh	Lidské aktivity a problémy životního prostředí – změny v krajině
přínos aktivity	Žák si uvědomí, že krajina se v průběhu času proměňuje a že tyto proměny mohou být dočasné či trvalé.
cíl z hlediska průřezového tématu	Žák vlastními slovy popíše změny v krajině.
cíl z hlediska anglického jazyka	Žák popíše obrázek za použití vazby there is/are.
doporučené znalosti	vazba There is, there are, základní vazby pro popis obrázku (např. in the picture...)
doporučený ročník	od 4. třídy
časová náročnost	10 minut
náročnost přípravy	do 5 minut
pomůcky	pro učitele: interaktivní tabule, připravené obrázky z přílohy k promítnutí pro žáka: obrázky
slovní zásoba	Natural disaster

metodika pro učitele

před aktivitou

Měli bychom žákům připomenout a shrnout základní pravidla pro popis obrázku a často používané vazby. Můžeme využít stránky [help for english](https://www.helpforenglish.cz/article/2006071903-jak-na-to-popis-obrazku). (<https://www.helpforenglish.cz/article/2006071903-jak-na-to-popis-obrazku>)

Připravíme si k promítání obrázky z přílohy.

během aktivity

Promítneme žákům dvojici obrázků a povídáme si, jaké rozdíly mohou na obrázku vidět. Mohou uvádět velmi banální výroky, např. pouze změnu barvy, důležité je, že si změny všimnou a poté vysvětlíme, o jaký jev se jedná. Případně pro promítnutí obrázku můžeme využít odkazy v příloze, kde se obrázky překrývají.

1. Taal volcano on the Philippine Island – In the second picture, there is a different colour, because volcano erupted and the heavy ash fell back to the Earth and cover the nature (NASA's Earth Observatory, 2019, 2020).
2. Mount Shishaldin in Alaska – There was a huge explosion of the volcano and in the second picture we can see a lot of ash (U. S. Geological Survey's National Land Imaging Image Collections, 2019, 2020).
3. Fire in Northern California – We can see the huge fire in California. Many people must be evacuated (U. S. Geological Survey's National Land Imaging Image Collections, 2019).
4. Cancún, Mexico – In these picture we can see the city Cancún. We can see the growth of people who live there. In the first picture from 1970, only 100 people live in Cancún. In the second picture from 2019 740 000 people live there (NASA's Earth Observatory, 1985, 2019).

po aktivitě

Závěrečná reflexe a opakování.

- Které změny v přírodě byly dočasné a které jsou trvalé?
- Jaké změny pozoruješ v okolí svého bydliště?

Učitel hodnotí správnou gramatiku při popisu obrázku podle dosavadních znalostí třídy.

poznámky

přílohy

Obr. 17 Sopka na Filipínách 1 (NASA's Earth Observatory,2019)

Obr. 18 Sopka na Filipínách 2 (NASA's Earth Observatory,2020)

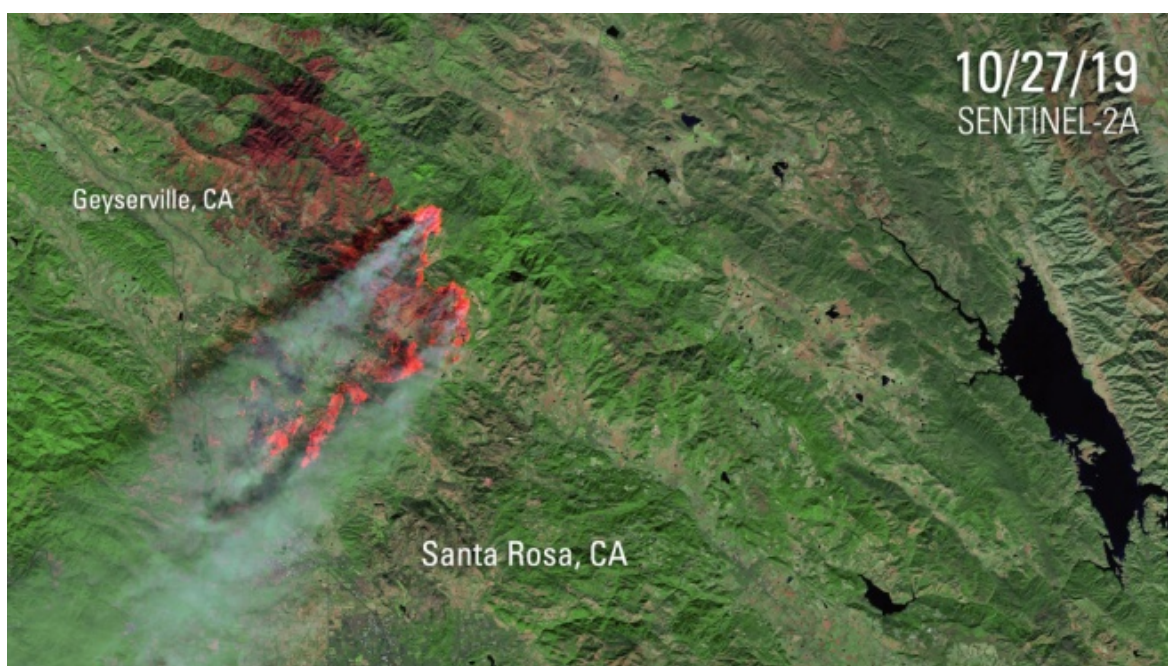
Obr. 19 Před výbuchem sopky na Aljažce (U. S. Geological Survey's National Land Imaging Image Collections, 2019)

Obr. 20 Po výbuchu sopky na Aljažce (U. S. Geological Survey's National Land Imaging Image Collections, 2020)

Obr. 21 Před požárem v Kalifornii (U. S. Geological Survey's National Land Imaging Image Collections, 2019)

Obr. 22 Po požáru v Kalifornii (U. S. Geological Survey's National Land Imaging Image Collections, 2019)

Obr. 23 Cancún 1985 (NASA's Earth Observatory, 1985)

Obr. 24 Cancún 2019 (NASA's Earth Observatory, 2019)

Odkazy k fotkám

<https://climate.nasa.gov/images-of-change?id=720#720-taal-volcano-ash-coats-philippine-island-of-luzon> (obrázek 17 a 18)

<https://climate.nasa.gov/images-of-change?id=717#717-alaskas-mt.-shishaldin-erupts> (obrázek 19 a 20)

<https://climate.nasa.gov/images-of-change?id=715#715-kincade-fire-northern-california>
(obrázek 21 a 22)

<https://climate.nasa.gov/images-of-change?id=713#713-growth-of-cancn,-mexico>
(obrázek 23 a 24)

Naše nová obec (*Our new village*)

průřezové téma	Výchova demokratického občana
tematický okruh	formy participace občanů v politickém životě - obec jako základní jednotka samosprávy
přínos aktivity	Žák si vyzkouší navrhnout si svojí vlastní obec a rozmístit v ní budovy. Během této aktivity zjistí, že to není vůbec jednoduché a že starosta obce má zodpovědnost za všechny občany a za to, aby se jim dobře žilo.
cíl z hlediska průřezového tématu	Žák načrtne plánec obce, aby v ní byly všechny důležité budovy, a zdůvodní jejich rozmístění.
cíl z hlediska anglického jazyka	Žák popíše rozmístění budov ve městě pomocí předložek místa a vazby there is.
doporučené znalosti	předložky místa, budovy ve městě, there is
doporučený ročník	od 3. třídy
časová náročnost	20 minut
náročnost přípravy	do 5 minut
pomůcky	pro učitele: pro žáky: papír, tužka, pracovní list
slovní zásoba	preposition of place, buildings in the town

metodika pro učitele

před aktivitou

Zopakujeme si s žáky slovní zásobu budov ve městě a předložky místa. Můžeme využít pracovní list v příloze či jinou formu opakování. Pokud žáci mají slovíčka dobře osvojená a není potřeba jim je připomenout, tak tuto část vynecháme.

během aktivity

Žáky rozdělíme do skupin o třech až čtyřech členech. Do skupiny jim dáme papír a pastelky či fixy. Jejich úkolem je načrtnout plánec obce, ve které budou všechny důležité budovy a zároveň zvážit jejich rozmístění, co bude vedle čeho a proč, aby se v obci žilo dobře všem lidem – dětem, dospělým, seniorům, cizincům. Necháme je pracovat 10 minut a poté nám každá skupina svou obec představí. Popíše pomocí vazby *there is* a předložek, kde se která budova nachází.

po aktivitě

S žáky vedeme diskuzi o tom, jak postupovali při tvorbě své obce a provedeme reflexi. Učitel hodnotí správné použití vazby *there is* a správné použití předložek.

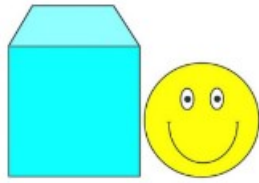
- Čím jste ve skupině začali?
- Bylo jednoduché se domluvit, které budovy v obci budete mít?
- Bylo jednoduché rozhodnout, jak budovy rozmístit?
- Podle čeho jste se rozhodovali?
- Chtěli byste být starostou obce a rozhodovat o takových věcech?

poznámky

Plánky dětí můžeme dále využít a procvičovat s nimi popis cesty v angličtině. Žák se zeptá na cestu k nějaké budově, a druhý žák mu podle plánu popisuje pomocí pokynů *go straight, turn left, turn right* cestu.

přílohy

Match the pictures with the correct words

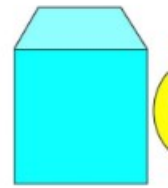

next to

behind

in front of

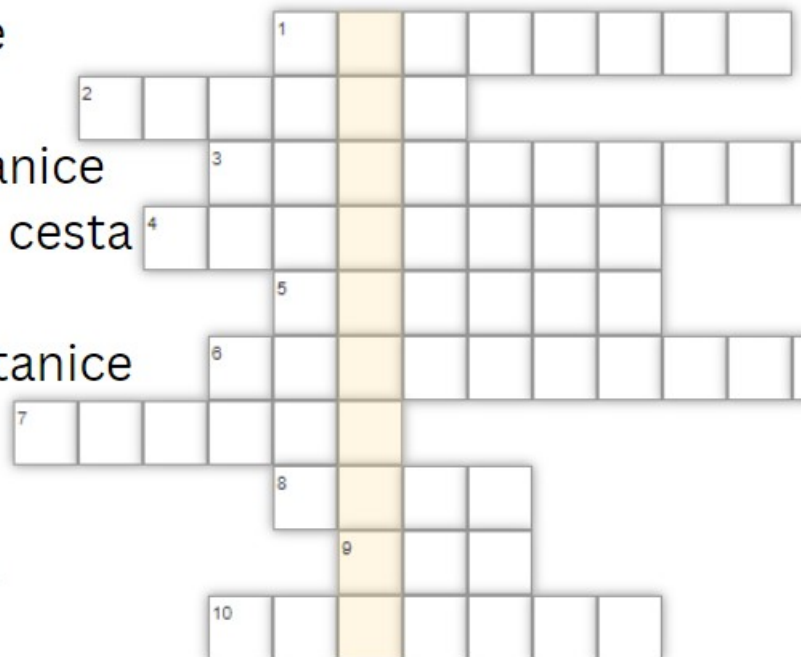
opposite

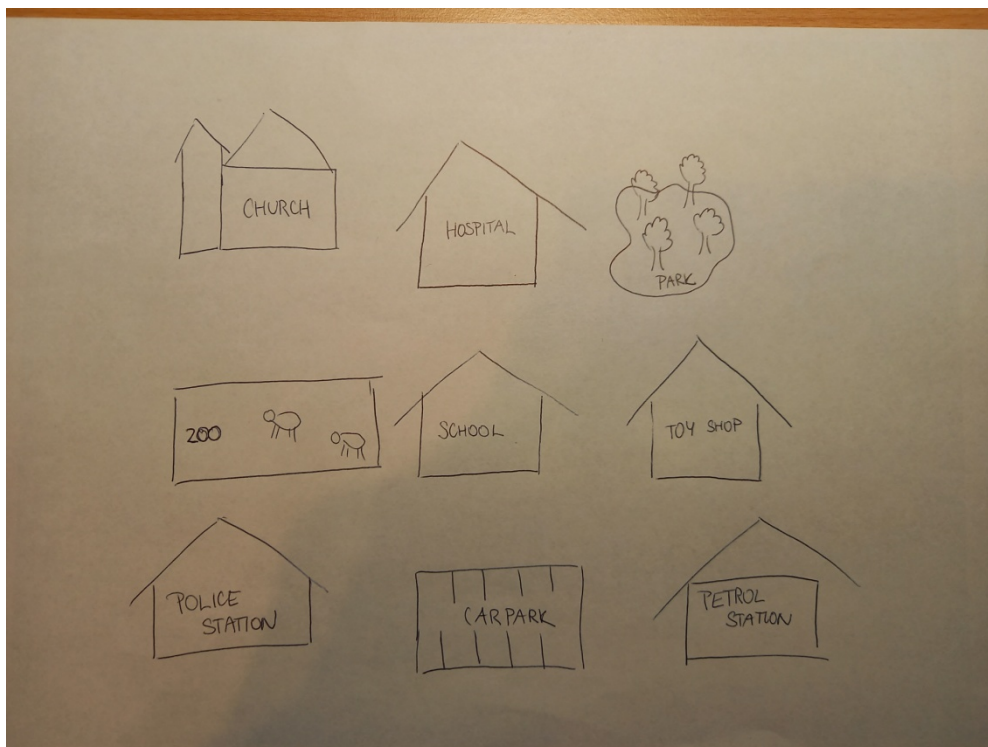
Obr. 25 Procvičení předložek (British council, LearnEnglish Kids, autor)

Solve this crossword.

1. nemocnice
2. muzeum
3. požární stanice
4. příjezdová cesta
5. kino
6. policejní stanice
7. škola
8. park
9. tělocvična
10. divadlo

Obr. 26 Křížovka budovy ve městě (Learningappps.org, autor)

Obr. 27 Ukázka plánu města (autor)

Příkazy nebo možnosti (*Orders or options*)

průřezové téma	Výchova demokratického občana
tematický okruh	principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování - demokracie jako protiváha diktatury
přínos aktivity	Žák si na jednoduché aktivitě vyzkouší princip diktatury a demokracie. Poznává, že při diktatuře nám je přikazováno a my plníme, co vládce řekl. Na rozdíl od demokracie, kde se o možnostech hlasuje a plníme to, co bylo odhlasováno většinou. Žák si tak vyzkouší základní princip demokracie.
cíl z hlediska průřezového tématu	Žák vysvětlí rozdíl mezi demokracií a diktaturou.
cíl z hlediska anglického jazyka	Žák plní rozkazy v angličtině.

doporučené znalosti	Classroom language, čísla
doporučený ročník	od 3. třídy (podle třídy volíme náročnost slovní zásoby)
časová náročnost	10 – 15 minut
náročnost přípravy	do 5 minut
pomůcky	pro učitele: pro žáka: pracovní list
slovní zásoba	Classroom language, numbers 1 - 20

metodika pro učitele

před aktivitou

Vyplníme s žáky pracovní list, aby se seznámili či si procvičili potřebnou slovní zásobu. Pokud slovní zásobu již znají a není potřeba zopakování, můžeme tento krok přeskočit.

během aktivity

Žákům nejprve říkáme různé rozkazy a žáci je plní. Můžeme použít příklady níže či si vymyslet libovolné vlastní a klidně je obohatit ještě o další slovíčka, která žáci znají. Počet pokynů si upravíme dle časové dotace, kterou na aktivitu máme.

- Jump 10 times
- Hop 8 times
- Turn around 2 times
- Clap 11 times
- Stand up and sit down 4 times

Nyní dáme žákům na výběr vždy ze dvou možností příkazů a žáci si odhlasují, který úkol splní.

- Stand up and sit down 5 times or turn around 3 times.
- Jump 7 times or hop 7 times.

- Jump 20 times or clap 20 times.
- Turn around 2 times or stand up and sit down 4 times.
- Hop 5 times or clap 15 times.

po aktivitě

Vedeme s žáky diskuzi o uplynulé aktivitě.

- Jaký byl rozdíl mezi oběma variantami zadávání úkolu?
- Která varianta ti byla příjemnější?

Poté závěrečné shrnutí. Máme několik způsobů vlády. První je diktatura, což byla první část aktivity, kdy o všem rozhoduje 1 vládce a řídí naši zemi. Druhý způsob vlády je demokracie, kdy se na rozhodování podílí všichni. Hlasuje se a uskuteční se ta možnost, která měla nejvíce hlasů. Obě formy vlády mají své výhody i nevýhody.

poznámky

Pokud by byl ve třídě žák, který má nějakou indispozici k některé činnosti (např. kvůli sádře nemůže skákat), můžeme to využít do naší aktivity a navést žáky, aby při druhé části, kdy vybírají ze dvou možností, mysleli i na tohoto žáka.

přílohy

Match the pictures with the correct words.

stand up

clap

jump

turn around

sit down

Obr. 28 Cvičení na classroom language (British council, LearnEnglish Kids, autor)

5.3 Seznam použité slovní zásoby

V této části práce naleznete seznam specifické slovní zásoby, se kterou se žáci při absolvování projektu setkají. V tomto seznamu nejsou uvedena všechna slovíčka, která žáci při aktivitě použijí, ale pouze ta, která se týkají průřezových témat a jsou nad rámec běžného učiva na prvním stupni. Zároveň v tomto seznamu neuvádím slovíčka z aktivity Spolu jsme silnější, protože tyto slovíčka jsou využita pouze na demonstraci výhody práce ve skupině a žáci s nimi nijak dále nepracují ani je nepoužívají. Celkovou informaci o veškeré použité slovní zásobě ke konkrétní aktivitě naleznete vždy v příslušné tabulce v kolonce slovní zásoba a doporučené znalosti.

active volcano = aktivní sopka	fire = požár
articulate = výřečný	flood = povodeň
ash = popel	freedom = svoboda
avalanche = lavina	gifted = nadaný
broken = rozbitý	growth = růst, nárůst
confine = omezit	hide = schovat, skrýt
cover = zakrýt	changing the climate = měnící se klima
deforestation = odlesňování	charity = charita
disturbance = porucha	I am afraid. = Obávám se.
dream = snít, sen	kontent = obsah
drought = sucho	laptop = notebook, přenosný počítač
earthquake = zemětřesení	library = knihovna
erosion = eroze půdy	lifetime = život
evacuation = evakuace	litospheric plates = litosférické desky
extra-ordinary = neobyčejný	melting glaciers = tání ledovců
fault = chyba	mobile phone = mobilní telefon

newspaper = noviny

opportunity = příležitost

pity = lítost

radio = rádio

rich = bohatý

sand storm = písečná bouře

shine = svítit, zářit

skin = kůže

snow layer = sněhová vrstva

soil = půda, zemina

target = cíl

television = televize

tension = napětí

the Internet = internet

thrive = prospívat, dařit se

tornado = tornádo

torrential rains = přívalové deště

tsunami wave = vlna tsunami

undersea = podvodní

uniquely = jedinečně

volcanic eruption = sopečná erupce

warming = oteplování

wave = vlna

wind = vítr

wind mill = větrný mlýn

6 Evaluace

V této části práce se věnuji evaluaci a ověření svých navržených aktivit. Jak už bylo zmíněno dříve, aktivity byly ověřeny na 4 různých základních školách v různých městech. Více podrobností si můžete přečíst v kapitole 3 s názvem Metodika. Ke každé aktivitě jsem poté vytvořila vlastní evaluační list, který sledoval nejdůležitější hodnotící kritéria k dané aktivitě. Prohlédnout si ho můžete níže.

Každý evaluační list obsahoval 5 stejných otázek, které hodnotily, zda aktivita splnila cíl stanovený pro průřezové téma a cíl stanovený pro anglický jazyk, zda instrukce a metodika pro provedení aktivity jsou formulovány jasně a při průběhu aktivity nevznikají organizační potíže, zda navržená časová dotace je odpovídající a jaký přínos aktivita pro žáky měla. Tato kritéria jsem doplnila z tabulky k dané aktivitě.

Hodnotitel vybíral na škále zcela souhlasím, spíše souhlasím, spíše nesouhlasím, zcela nesouhlasím vždy jednu možnost, která nejvíce odpovídala skutečnému průběhu aktivity v praxi a poté měl prostor svou odpověď nějak vysvětlit, okomentovat či doplnit. Na konci každého evaluačního listu bylo ještě místo na vlastní postřehy a doporučení, které je k aktivitě napadly.

U některých evaluačních listů se objevily i další otázky navíc, které hodnotily další důležité aspekty aktivity, které se u ostatních činností nevyskytovaly. Zvláště jsem chtěla zhodnotit a zaměřit se na přiměřenost a vhodnost textů potřebných k naplnění cíle dané aktivity.

Hodnocení jednotlivých aktivit jsem provedla dvojím způsobem. Nejprve obecně, kolikrát byl splněn cíl, kolikrát byla vhodná časová dotace atd., kdy jsem tyto informace zpracovala do tabulky. Tuto část naleznete v první podkapitole. Ve druhé podkapitole si pak věnuji jednotlivým aktivitám konkrétně, kdy na základě získaného hodnocení v případě potřeby aktivity upravuji tak, aby vedly k očekávaným cílům či k hladšímu průběhu.

Nyní si můžete prohlédnout obecný evaluační list. Ke každé aktivitě jsem do něj pak doplnila konkrétní cíl a přínos, aby hodnocení bylo pro učitele co nejjednodušší.

Evaluační list k aktivitě

Vyberte na škále, jak moc s daným výrokem souhlasíte. Na řádek napište stručné zdůvodnění vaší odpovědi.

1. Aktivita splnila cíl stanovený pro průřezové téma:

zcela souhlasím spíše souhlasím spíše nesouhlasím zcela nesouhlasím

2. Aktivita splnila cíl stanovený pro anglický jazyk:

zcela souhlasím spíše souhlasím spíše nesouhlasím zcela nesouhlasím

3. Instrukce a metodika pro provedení aktivity byly jasné.

zcela souhlasím spíše souhlasím spíše nesouhlasím zcela nesouhlasím

4. Navržená časová dotace byla pro aktivitu vhodná.

zcela souhlasím spíše souhlasím spíše nesouhlasím zcela nesouhlasím

5. Mám pocit, že si žák uvědomil ...

zcela souhlasím spíše souhlasím spíše nesouhlasím zcela nesouhlasím

Vlastní postřehy a další doporučení.

6.1 Celková evaluace projektu

V této podkapitole se podívám na úspěšnost projektu jako celku. Tím myslím, kolik aktivit bylo úspěšných a vedlo k naplnění stanovených cílů, u kolika aktivit byla správná časová dotace, kolik aktivit splnilo svůj přínos a zda jsou instrukce pro provedení pochopitelné. Výsledky z evaluačních listů jsem zpracovala do tabulky, kterou vidíte níže.

Tab. 3 Výsledky z evaluačních listů (autor)

kritérium	zcela souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	Zcela nesouhlasím
Aktivita splnila cíl pro průřezové téma.	6	4	2	
Aktivita splnila cíl pro anglický jazyk.	6	3	2	1
Instrukce a metodika byly jasné.	10	2		
Navržená časová dotace byla vhodná.	5	5	2	
Aktivita měla daný přínos.	6	6		

Z této tabulky vyplývá, že naprostá většina z 12 aktivit splnila cíl, jak pro průřezové téma, tak pro anglický jazyk. Pouze 2 aktivity spíše cíl nesplnily a pro anglický jazyk tomu tak bylo u 3 vyzkoušených částí projektu. Myslím si, že je ale důležité brát v potaz poté poznámky, které jsou uvedené k jednotlivým odpovědím, protože některé aktivity vzhledem k třídě a aktuální úrovni znalostí jednotlivých žáků byly upraveny, tak aby se v anglickém jazyce daly provést. Na to se podrobněji podíváme ve druhé podkapitole, kde se vyjádřím ke každé části projektu a k informacím získaných z evaluačních listů.

Instrukce a metodika byla pro učitele využívající můj projekt jasná, pouze u 2 aktivit bylo poukázáno na to, že některé části by mohly být formulované a vysvětlené lépe. Jinak vyzkoušení projektu v praxi probíhalo bez organizačních potíží.

Navržené časové dotace, také spíše vyhovovaly. Pouze u 2 aktivit bylo v evaluaci zmíněno, že čas by bylo vhodnější protáhnout. U některých dalších aktivit, zkoušející učitelé poukázali na to, že čas byl dostačující, ale žáci by využili i čas delší pro hlubší proniknutí do tématu. Případné změny časových dotací pak naleznete ve druhé podkapitole.

Celý projekt a všechny jeho části splnily svůj přínos a vedly žáky k uvědomění problémů a k zamyšlení nad nabízenými tématy. Některé aktivity svůj přínos naplnily zcela, jiné částečně. Domnívám se, že je ale velmi obtížné toto kritérium objektivně zhodnotit, protože vyplývá z pocitů. Výsledná čísla jsou tedy ovlivněna osobností hodnotitele a tím, zda má hodnotitel tendenci svou práci spíše podhodnocovat nebo nadhodnocovat.

Celkově považuji projekt za úspěšný, protože pouze sedmkrát se objevila odpověď, že by bylo potřeba část aktivity částečně či zcela upravit. Za velmi pozitivní pokládám to, že všechny aktivity považují hodnotitelé pro žáky přínosné, a tak že stačí některé aktivity pouze trochu poupravit, aby ještě lépe splňovaly svůj cíl a lépe se stíhaly ve stanoveném čase. Provedeným změnám se budu věnovat v další podkapitole, kde zároveň zhodnotím každou aktivitu podrobně zvlášť.

6.2 Podrobná evaluace jednotlivých aktivit

V této části se zaměřím na podrobnou evaluaci celého projektu a jeho částí. V předchozí podkapitole jsem hodnotila aktivity pouze na základě zaškrtnuté možnosti. V této kapitole budu naopak více sledovat zdůvodnění, proč hodnotitel vybral kterou možnost. Na základě toho poté rozhodnu, zda je potřeba činnosti upravit. Případné provedené změny se objeví také v této kapitole vždy u hodnocení určité aktivity vyznačené červeně.

Hodnocení aktivity Mějme otevřené dveře:

Tato úvodní část projektu nesplnila zcela, ale pouze částečně svůj cíl pro osobnostní a sociální výchovu. Původně byla navržena pro 3. – 5. třídu, ale v rámci evaluace jsme ji vyzkoušela ve třídě první. V průběhu 1. třídy žáci neumí psát ještě všechna písmenka a navíc psaní textu, který si sami vymyslí je pro ně velice obtížné. Z toho důvodu jsem závěrečnou reflexi a kontrolu toho, zda jsou žáci schopni uvést důvody, proč se učit anglický jazyk, provedla ústně formou diskuze a nevyužila jsem nabízené schéma. Důvody jinak žáci uváděli bez problému, a tak si myslím, že aktivita se z hlediska naplnění cíle může považovat za úspěšnou.

V evaluačním listu je uvedeno, že aktivita nesplnila cíl stanovený pro anglický jazyk. Bylo to z toho důvodu, že byla použita alternativní varianta provedení uvedená v poznámkách, a to, že aktivita je použita jako motivační před samotným učením se cizímu jazyku, a tak rozhovor o obrázcích probíhal v českém jazyce. Myslím si, že nemusím provádět žádné změny. Pokud se tato část projektu využije ve vyšších ročnících, tak povede k naplnění cíle i z hlediska anglického jazyka.

Na základě toho jsem do aktivity doplnila do poznámek, že ji lze s určitými úpravami využít již od 1. třídy. Další úpravy jsem již neprováděla, protože z hodnotícího listu vyplynulo, že vše ostatní šlo hladce, ať už se to týkalo samotného průběhu nebo času, který byl na aktivitu potřeba.

Poznámky

Tuto aktivitu lze využít i na druhém stupni pro motivaci žáků učení se dalšímu cizímu jazyku.

Pokud bychom chtěli touto aktivitou namotivovat žáky před začátkem výuky anglického jazyka, můžeme ji použít a rozhovor provádět v českém jazyce, případně kombinací, abychom zjistili, zda žáci nějaká základní slovíčka už znají.

Aktivitu lze využít už od 1. třídy, s tím, že nedochází k využití cíle stanoveného pro anglický jazyk. V nižších ročnících také učitel hodnotí cíl pro průřezové téma ústní formou a ne písemným vyplněním schématu.

Hodnocení aktivity Všichni jsme si rovni:

U této aktivity jsem pouze doplnila poznámku týkající se zdůraznění potřeby vzájemného respektu a mírně protáhla navržený čas. Po vyzkoušení aktivity měl hodnotitel totiž pocit, že žáci si plně neuvědomili důležitost vzájemné úcty a ohleduplnosti. Proto jsem se rozhodla časovou dotaci o 5 minut prodloužit, aby v závěru zbylo více času na reflexi a učitel tak mohl toto podstatné téma více zdůraznit. Vše ostatní bylo podle hodnotitele bez komplikací.

časová náročnost	15 - 20 minut
------------------	---------------

Poznámky

Při závěrečné reflexi klademe velký důraz na potřebu vzájemného respektu.

Hodnocení aktivity Z druhé strany:

Z evaluačního listu k této aktivitě jsem zjistila, že se vyskytl zádrhel s tím, aby žáci přečetli text se správnou výslovností. Proto jsem se rozhodla v metodice ponechat možnost pouze společného čtení textu s tím, že učitel po větách předčítá nahlas. Kvůli tomu jsem opět nepatrně pozměnila i časovou náročnost. Možnost samostatného čtení textu jsem ponechala jako variantu uvedenou v poznámkách. Zároveň jsem z postřehů hodnotitele k aktivitě nabídla také možnost, otázky položit před textem, aby žáci při čtení již věděli, na co soustředit svou pozornost a co mohou přeložit jen volně.

I když byly instrukce a metodika jen částečně srozumitelné, rozhodla jsem se je nijak neměnit, protože z komentáře jsem usoudila, že učitelovi bylo zcela jasné, jak s aktivitou pracovat. Pouze se vyskytl problém v předávání instrukcí žákům, kteří se museli hodně doptávat, protože při zadávání úkolů nedávali pozor.

časová náročnost	20 – 30 min
------------------	-------------

během aktivity

Nyní žákům sdělíme, že si přečteme jiný příběh. Text čteme společně po větách. Učitel nejprve předčítá, aby si žáci naslouchali správnou výslovnost. Odpovíme na stejné otázky na základě tohoto příběhu. Dále necháme žáky hlasovat, zda se jedná o stejný příběh či nikoliv a vedeme na toto téma diskuzi.

poznámky

Třídu, která je v porozumění čtenému textu v anglickém jazyce, zdatná, můžeme nechat číst text samostatně.

Otázky k textu můžete položit již před čtením, pokud se domníváte, že pro žáky bude snazší na ně pak odpovědět.

Hodnocení aktivity Média ve tvém životě:

Na tuto aktivitu jsem při hodnocení a úpravě zaměřila velmi pečlivě, protože z hodnocení vyplývá, že spíše nevedla k naplnění cíle stanoveného pro průřezové téma. Proto jsem znovu zkoumala její navrhnutý průběh i závěrečné shrnutí. Po důkladném přezkoumání jsem došla k závěru, že chyba nastala v nedodržení postupu uvedeného v metodice, a proto nebyl cíl splněn. V komentáři hodnotitel uvedl, že z časových důvodů nezbyl prostor na závěrečnou reflexi, kdy by žáci sami vyprávěli o svém životě a médiích, což je pro naplnění cíle nezbytná součást aktivity.

Změny jsem provedla v časové dotaci, aby zbyl čas na diskuzi, a doplnila jsem praktické poznámky na doporučení učitele zkoušející tuto aktivitu.

časová náročnost	20 – 25 min
------------------	-------------

poznámky

Počítejte s tím, že je potřeba velký prostor na tabuli a hodně magnetů.

Pokud byste chtěli s osou pracovat i další hodiny nebo ji využít i jinak, lze graf vytvořit na velké balici papíry či slepené čtvrtky tak, že žák vždy svůj obrázek nalepí. Tento způsob ale pravděpodobně zabere více času.

Hodnocení aktivity Spolu jsme silnější:

U této aktivity jsem pozměnila pouze čas, protože nic jiného nebylo potřeba. Navržený čas jsem se rozhodla prodloužit proto, aby dvojice či větší týmy měly čas na poradu a vymyšlení taktiky, jak na zadaném úkolu spolupracovat. Cíle a přínos tato aktivita na základě evaluačního listu naplnila, tak další úpravy nebyly nutné.

časová náročnost	15 - 20 minut
------------------	---------------

během aktivity

Každý žák obdrží seznam č. 1 sloviček a slovník. Jeho úkolem je za daný časový limit (15 vteřin) vyhledat a přeložit všechna slovička. Je to naschvál koncipované tak, že žák to nestihne.

*Poté se spojí do dvojic, obdrží seznam č. 2 a aktivita se opakuje. Postupně se spojí do 4 a celá třída dohromady a postup vždy zopakujeme. **Před samotným překladem necháme dvojici či větší skupince vždy čas na vymyšlení taktiky a rozdělení úkolů v týmu.** Když na úkolu spolupracuje celá třída, měla by úkol stihnout. (případně jim prodloužíme čas, aby tomu tak bylo.)*

Hodnocení aktivity Jsem africké dítě:

Nejvíce změn proběhlo u části projektu Jsem africké dítě. Ačkoli pomocí nabídnutých činností dospěla paní učitelka s žáky k vytyčenému cíli, zmínila v poznámkách, že poslechová část byla pro žáky velice náročná. Rozhodla jsem se proto upravit průběh aktivity a použít text a video pouze jen jako video bez poslechové části, aby aktivitu mohly využít i slabší třídy a zbytečně žáky nedemotivovala svojí obtížností. Variantu s poslechem jsem nechala jako možnost v poznámkách.

před aktivitou

*Učitel si připraví pro žáky text z přílohy **a promítané video. ve kterém dle svého uvážení vynechá určitý počet slov.** Učitel zváží počet i konkrétní slova, která vynechá. Žáci by*

~~měli stihnout slovo napsat, než budou muset doplnit další a zároveň by vynechaná slova měli již znát, aby věděli, jak se píšou.~~

~~Pokud bychom chtěli tuto aktivitu využít, ale poslech se nám zdá pro žáky příliš těžký, můžeme si jen poslechnout video, sledovat u toho text a žádná slova nedoplňovat.~~

během aktivity

~~Žáci nejprve pracují samostatně, poslouchají video a přitom doplňují vynechaná slova. Poslech pustíme alespoň dvakrát. Poté společně zkontrolujeme a vyhodnotíme. Pustíme video potřetí a žáci si z interaktivní tabule doplní slova, která nestihli, případně opraví chyby. Poslech hodnotíme pozitivně a motivačně — zjistíme si, kolik slov se povedlo komu doplnit. Pokud bychom chtěli známkovat, odměníme pouze stupněm 1 a 2. Horší známky nedoporučuji, aby žáci neztráceli motivaci k učení a k poslechu.~~

~~Žáci sledují video a u toho i text. Snaží se mu co nejvíce porozumět. Po prvním přehrání videa se žáků zeptáme, o čem video bylo. Před druhým přehráním zadáme žákům úkol, zkusit pochytit a zapamatovat si nějaké další detaily z videa. Po druhém přehrání si společně sdělíme, kdo co z videa pochytil.~~

po aktivitě

~~Po doplnění všech slov rozdělíme žáky do skupin či dvojic. Každá skupina či dvojice dostane přidělený úsek textu, který má za úkol přeložit. K překladu mohou použít své mobilní telefony či školní tablety, na kterých si vyhledají neznámá slovíčka. Poté každá skupina přednese, co se v jeho úseku říká.~~

~~Nakonec každá skupina dostane pár minut na to vymyslet, jak se liší jejich život od života dětí v Africe. Svě nápady poté prezentují ostatním. Učitel ocení každou maličkost, ve které se tyto životy liší. Hodnotí, jak jsou žáci schopni spolupracovat, uvažovat a využívat své dosavadní zkušenosti a vědomosti.~~

poznámky

~~U zdatné třídy můžeme tuto aktivitu ztížit a přidat do ní poslechovou část. Připravíme si pro žáky text z přílohy, ve kterém dle svého uvážení vynecháme určitý počet slov. Učitel zváží počet i konkrétní slova, která vynechá. Žáci by měli stihnout slovo napsat, než~~

budou muset doplnit další a zároveň by vynechaná slova měli již znát, aby věděli, jak se píšou. Případně doplňovaná slova napíšeme na tabuli a žáci je vybírají z nabídky.

Žáci nejprve pracují samostatně, poslouchají video a přitom doplňují vynechaná slova. Poslech pustíme alespoň dvakrát. Poté společně zkontrolujeme a vyhodnotíme. Pustíme video potřetí a žáci si z interaktivní tabule doplní slova, která nestihli, případně opraví chyby. Poté je rozdělíme do dvojic či skupin a pokračujeme podle pokynů v metodice.

Poslech hodnotíme pozitivně a motivačně – zjistíme si, kolik slov se povedlo komu doplnit. Pokud bychom chtěli známkovat, odměníme pouze stupněm 1 a 2. Horší známky nedoporučuji, aby žáci neztráceli motivaci k učení a k poslechu.

Hodnocení aktivity Co se mi to snažíš říct:

Metodiku a postup této aktivity jsem ponechala beze změny, protože hodnotitel v evaluačním listu uvedl, že aktivita je skvěle navržená a vejde se i do navržené časové dotace, a tak žádné změny nejsou nutné. Akorát měl hodnotitel obavy, zda si žáci zapamatovali nějaká slovíčka. Mým cílem ale nebylo naučit se používat slovíčka aktivně a umět je přeložit, ale spíš se s nimi seznámit, aby už je někde viděli, a když na ně narazí podruhé, tak dokázali odhadnout, jakého tématu se týkají. Domnívám se, že tento cíl byl splněn. Aktivně se je naučí, až když s nimi budou dále pracovat. Pro jistotu jsem tento poznatek přidala do poznámek.

poznámky

Lze využít i jinou slovní zásobu dle vlastního uvážení. Tuto zde uvádím, protože je potřeba, aby se žáci s touto slovní zásobou seznámili pro další aktivitu.

Pokud bychom chtěli, aby žáci slovní zásobu živelných katastrof znali aktivně a uměli ji používat, musíme slovní zásobu upevnit dalšími cvičeními.

Hodnocení aktivity Poznávací ruka:

Z hodnotícího listu jsem se dozvěděla, že aktivita byla vyzkoušena v první třídě, ačkoli byla původně navržená až od ročníku třetího. V hodnocení bylo popsáno, jak si hodnotitel aktivitu upravil, aby ji zvládly už takto malé děti. Rozhodla jsem se tedy tyto poznatky zapracovat do projektu. Časová dotace nebyla sice splněna, ale z toho důvodu,

že hodnotitel si pozměnil postup a přidal si do aktivity část, která celou aktivitu prodloužila. Proto jsem čas nechala nepozměněný.

doporučený ročník	1. – 5.
-------------------	---------

poznámky

~~*Tuto aktivitu lze využít v jakémkoli ročníku, pokud si upravíme obtížnost pokládaných otázek.*~~

Pokud aktivitu provádíme v první třídě, nedochází k úplnému naplnění cíle z hlediska anglického jazyka. Pro první třídu doporučuji aktivitu zjednodušit. Žáci si navzájem nepokládají otázky, ale pouze si sdělují oznamovací větu My favourite is. Zároveň doporučuji mít větu napsanou foneticky na tabuli, aby v případě potřeby si ji mohli přečíst a připomenout si. V nižších ročnících je možné, že se aktivita protáhne na delší čas než stanovených 15 minut.

Hodnocení aktivity Příroda může být nebezpečná:

Tuto část projektu jsem zkoumala velmi podrobně, protože ze získané evaluace vyplynulo, že nevede k cíli určenému pro průřezové téma. Po důkladném prostudování metodiky jsem dospěla k názoru, že aktivita je navržena dobře, pouze nebyl dodržen postup v ní uvedený. Nebyla provedena závěrečná reflexe, která je klíčovým momentem pro uvědomění si dané problematiky. Abych nadále předešla problémům ohledně dodržení postupu, prodloužila jsem časovou dotaci, aby na závěrečnou reflexi bylo dostatek prostoru a aktivita tak vedla ke svým vytyčeným cílům.

časová náročnost	15 minut
------------------	----------

Hodnocení aktivity Změny v přírodě:

Tato aktivita velmi dobře směřovala ke svému cíli a uvědomění si nastalých změn v přírodě podle výsledku vyplývajících z vyplněného evaluačního listu. Na druhou stranu v ověřené třídě nedošlo k naplnění cíle pro anglický jazyk z toho důvodu, že žáci ještě neprobírali vazbu there is/are. Toto ale není obvyklé, protože tato vazba se běžně

v učivu a učebnicích anglického jazyka ve čtvrté třídě objevuje, proto dle mého mínění není potřeba tento cíl nijak měnit. Navíc si myslím, že s touto jednoduchou vazbou se mohou žáci seznámit i prostřednictvím této aktivity a při popisu obrázku si ji hned procvičit a upevnit.

V evaluačním listu bylo zmíněno, že čas byl dostatečný, ale že by hodnotitel využil i delší dobu a v tématu by tak s žáky mohli jít více do hloubky. Proto jsem v kolonce časová náročnost místo jasného času uvedla rozmezí, kdy učitel se může rozhodnout, jak moc se chce tomuto tématu věnovat. Poslední změna byla doplnění poznámky, kdy hodnotitel uvedl v postřehách nápad, jak lze aktivitu doplnit.

časová náročnost	10 – 15 minut
------------------	---------------

poznámky

Pokud chceme, aby žáci se z této aktivity naučili novou slovní zásobu, lze během popisu obrázku zapisovat klíčová slova do jejich slovníčků. V tomto případě musíme počítat, že čas, který aktivita zabere, se pravděpodobně prodlouží.

Hodnocení aktivity Naše nová obec:

Co se této aktivity týče, tak jsem doplnila pouze pár poznámek, spíše praktických vychytávek, které mě napadly během samotného ověřování. Jinak jsem nemusela žádné úpravy provádět, protože vše probíhalo tak, jak jsem zamýšlela, a v závěru byly splněny oba cíle.

poznámky

Plánky dětí můžeme dále využít a procvičovat s nimi popis cesty v angličtině. Žák se zeptá na cestu k nějaké budově, a druhý žák mu podle plánu popisuje pomocí pokynů go straight, turn left, turn right cestu.

Doporučuji při rozdělování družstev to udělat tak, aby v každém týmu byl někdo, kdo má rád kreslení a nevadí mu to. Zároveň doporučuji žákům zdůraznit, že nemají budovy kreslit moc podrobně s detaily, ale má to být pouze náčrt, abychom se u aktivity nezdrželi. Nakonec se mi osvědčilo mít na tabuli vytištěné či promítnuté obrázky

jednotlivých budov. Žáci se jimi mohou inspirovat, jak je jednoduše načrtnout, a zároveň vidí, jaké všechny budovy by jejich obec měla obsahovat.

Hodnocení aktivity Příkazy nebo možnosti:

Tuto poslední aktivitu jsem ponechala tak, jak jsem jí původně navrhla. Hodnotitel ji ve všech stanovených kritériích hodnotil kladně, a tím pádem nemusím nic měnit. Ve vlastních postřehách nastínil jeden zajímavý moment, který při ověřování aktivity nastal. A to, že žáci najednou nevěděli, co si vybrat. Rozhodla jsem se tento námět dopsat do poznámek, že v případě zájmu, se mu může učitel také věnovat.

poznámky

Pokud by byl ve třídě žák, který má nějakou indispozici k některé činnosti (např. kvůli sádře nemůže skákat), můžeme to využít do naší aktivity a navést žáky, aby při druhé části, kdy vybírají ze dvou možností, mysleli i na tohoto žáka.

Při závěrečné reflexi můžete s dětmi nadhodit i téma, zda je pro ně jednodušší se muset přizpůsobit příkazu nebo si vybírat z možností. Zda jsou nějaké situace, kdy by byli radši, aby jim někdo jasně řekl, co mají dělat, než aby museli volit.

Shrnutí:

Po ověření projektu v praxi na několika základních školách a vyhodnocení evaluačních listů, jsem v aktivitách provedla pár změn. Nejčastěji jsem upravovala časovou náročnost, kdy jsem čas prodlužovala, aby v jednotlivých činnostech mohli jít učitelé více do hloubky v daných tématech, a aktivita nemusela být uspěchaná.

Dále jsem hodně doplňovala do poznámek postřehy, jak lze dále s aktivitou pracovat a případně ji prohloubit. Také jsem přidala pár rad, co se týkají organizace a průběhu, které mi doporučili hodnotitelé v evaluačním listu.

Akorát u jedné aktivity jsem měnila postup, průběh a metodiku. Nebylo to kvůli tomu, že by nevedla ke svým cílům, ale byla údajně pro žáky dost obtížná, a tak jsem ji zjednodušila, aby byla více využitelná v praxi.

7 Závěr

Tato diplomová práce cílila na proniknutí do tematiky průřezových témat na prvním stupni základní školy a to jak z teoretického tak i z praktického hlediska. V teoretickém ukotvení jsem se zaměřila na vymezení a prozkoumání možností průřezových témat jako celku i jejich jednotlivých dílčích témat a na postavení anglického jazyka v kurikulárním dokumentu RVP ZV. V praktické části jsem se poté specializovala na vytvoření projektu na začlenění všech šesti průřezových témat do hodin anglického jazyka pomocí krátkých aktivit na základě získaných informací v teoretické části.

V teoretické části jsem se dozvěděla, že průřezová témata jsou velmi aktuální součástí primárního vzdělávání, protože naráží na současné problémy ne jen v České republice, ale i po celém světě, a tím tak připravují žáka na život v rozmanité společnosti. Kromě vědomostí, vybavují žáka i dovednostmi umět nad věcmi přemýšlet, vést slušnou diskuzi, nebát se vyjádřit svůj názor či propojovat části do větších celků. I z tohoto důvodu považují i učitelé průřezová témata za prioritu ve vzdělávání. Nicméně jednotlivá témata mají podle údajů České školní inspekce rozdílné postavení, kdy učitelé se ve své pedagogické praxi zaměřují hodně na multikulturní a environmentální výchovu, kdežto výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech zůstává více opomíjena.

Kromě toho jsem zjistila, že jednotlivá průřezová témata nejsou realizována v celé své šíři, ale učitelé se nerovnoměrně věnují jen některým z nabízených okruhů. Ani učebnice k průřezovým tématům nenabízejí učitelům náměty do všech podtémat v rámci průřezových témat a do všech vyučovacích předmětů.

Záměrem mé praktické části pak bylo navrhnout projekt, který ukáže učitelům další způsoby, jak lze průřezová témata zařadit do výchovy a vzdělávání. Na základě průzkumu učebnic jsem poté vybrala anglický jazyk, kterému je v učebnicích věnována nejmenší pozornost. Všech 12 aktivit pak bylo vyzkoušeno a ověřeno v pedagogické praxi a to celkově na čtyřech školách a ohodnoceno dle evaluačního listu.

Z údajů obsažených v evaluačních listech jsem se dozvěděla, že projekt byl úspěšný, protože všechny aktivity splnily svůj přínos a deset aktivit i svůj cíl pro anglický jazyk i pro průřezové téma. U minima aktivit se poté vyskytl problém kvůli nedostatečné

navržené časové dotaci. Všechny drobné nedostatky jsem poté odstranila při závěrečné úpravě projektu, kde jsem případně dopsala i postřehy a doporučení, které se objevily při vlastní realizaci. Součástí projektu je kromě jednotlivých aktivit i seznam specifické slovní zásoby, kterou učitelé s žáky využijí.

Limity své diplomové práce spatřuji v tom, že každá aktivita byla vyzkoušena pouze jednou jen v jedné třídě, a tak je možné, že v jinak složené třídě by zas fungovala úplně jinak. Největší omezení pak je dle mého názoru hodnocení přínosu aktivity. Přínos aktivity nelze jinak ověřit, než na základě subjektivního pocitu hodnotitele, a tak tato část evaluace je ovlivněna osobností hodnotitele a tím, zda má tendenci svou práci spíše nadhodnocovat či podhodnocovat.

Celkově mi projekt ukázal, že není důvod mít obavy zařazovat průřezová témata do výuky pravidelně, protože žáci nabízená témata zvládnou bez potíží, pokud jsou dobře uchopena. Dokážou nad nimi přemýšlet a zajímají se o celosvětové problémy a možnosti jejich řešení.

Pevně věřím a doufám, že můj projekt a tato diplomová práce se stane inspirací pro mnoho učitelů k využívání průřezových témat do jejich hodin a ukáže jim, že spousta z nich už je v učebnicích anglického jazyka nastíněných a stačí je pouze trochu dotáhnout, aby splnily i cíle pro průřezové téma.

8 Zdroje

AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY. (2019), *Současný problém sucha v ČR*. [online]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z <https://www.avcr.cz/export/sites/avcr.cz/cs/veda-a-vyzkum/avex/files/2019-03-AVEX.pdf>

BRITISH COUNCIL, LEARNENGLISH KIDS, *Classroom language flashcards*. [online]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z <https://learnenglishkids.britishcouncil.org/print-make/flashcards/classroom-language-flashcards>

BRITISH COUNCIL, LEARNENGLISH KIDS, *Prepositions of place flashcards*. [online]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z <https://learnenglishkids.britishcouncil.org/print-make/flashcards/prepositions-place-flashcards>

CANVA. (2022), [online]. [cit. 2023-11-28]. Dostupné z <https://www.canva.com/>

CINEMATICS, P. (2019), *Pexels*. [online]. [cit. 2023-11-29]. Dostupné z <https://www.pexels.com/cs-cz/foto/schody-muz-sezeni-foceni-2057477/>

CLANKY.RVP.CZ. 1. *Průřezové téma – Výchova demokratického občana*. [online]. [cit. 2024-05-27]. Dostupné z https://clanky.rvp.cz/wp-content/uploads/prilohy/2754/prurezove_tema___vychova_demokratickeho_obcana_1_k_apitola.pdf

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. (2016), *Vzdělávání v globálních a rozvojových tématech v základních a středních školách*. Tematická zpráva. [online]. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematick%a9%20zpr%a9%20vy/2016_TZ_globalni_rozvojova_temata.pdf

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. (2018), *Mediální výchova na základních a středních školách ve školním roce 2017/2018*, tematická zpráva [online]. [cit. 2024-05-23]. Dostupné z <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Tematicka-zprava-Medialni-vychova-na-ZS-a-SS-ve-sk>

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. (2020), *Environmentální výchova na základních školách ve školním roce 2019/2020*. Tematická zpráva, [online]. [cit. 2024-05-24]. Dostupné z https://www.csicr.cz/html/2020/TZ_Environmentalni_vychova_na_ZS_/html5/index.html?&locale=ENG&pn=1

ČESKÝ HYDROMETEOROLOGICKÝ ÚSTAV. *Hlásná a předpovědní povodňová služba*. [online]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z https://www.chmi.cz/files/portal/docs/poboc/CB/pruvodce/verejnost_povoden_definice.html

ČINČERA, J. (2006), *Problémy a příležitosti environmentální výchovy v České republice*. *Envigogika*. [online]. [cit. 2024-05-24]. Dostupné z [czpbarton,+Manažer+časopisu,+cincera_problemy_Envigogika_2006_I_1_k_hana.pdf](https://www.mps.mff.cuni.cz/~cincera/czpbarton,+Manažer+časopisu,+cincera_problemy_Envigogika_2006_I_1_k_hana.pdf)

ČT EDU. *Výhody osobnostní a sociální výuky žáků*. [online]. [cit. 2024-05-29]. Dostupné z <https://edu.ceskatelevize.cz/video/15771-vyhody-osobnostni-a-socialni-vyuky-zaku>

DANTÈS, E. (2020), *Pexels*. [online]. [cit. 2023-11-29]. Dostupné z <https://www.pexels.com/cs-cz/foto/zena-notebook-technologie-pocitac-4347368/>

DOLÁKOVÁ, S. (2019). *Angličtina: Proč je důležité začít včas?*. Metodický portál RVP.CZ. [online]. [cit. 2024-03-26]. Dostupné z <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/21717/anglictina-proc-je-dulezite-zacit-vcas-.html>

EU&JÁ. *Jaký má EU význam ve vašem každodenním životě?*. [online]. [cit. 2023-11-29]. Dostupné z https://op.europa.eu/webpub/com/eu-andme/cs/HOW_IS_THE_EU_RELEVANT_TO_YOUR_DAILY_LIFE.html

GOŠOVÁ, V. (2011), *Osobnostní a sociální výchova*. Metodický portál RVP.CZ. [online]. [cit. 2024-05-29]. Dostupné z https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/O/Osobnostn%C3%AD_a_soci%C3%A1ln%C3%AD_v%C3%BDchova

HELEN DORON ENGLISH. (2022). *Jak poznáte, že má angličtina pro děti smysl?*. [online]. [cit. 2024-03-26]. Dostupné z <https://helendoron.cz/novinky/jak-poznate-ze-ma-anglictina-pro-deti-smysl/>

- HESOVÁ, A., V. T. (2017), *Výchova demokratického občana a Člověk v demokratické společnosti jako průřezová témata*. Podkladová studie, [online]. [cit. 2024-05-27]. Dostupné z https://www.npi.cz/images/podkladov%C3%A1_studie/vychova_democratickeho_obcana.pdf
- CHOVJKOVÁ, H. (2017), *Rozeznějte 5 odstínů dětského pláče*. [online]. [cit. 2023-11-28]. Dostupné z <https://www.babyweb.cz/rozeznejte-5-odstinu-detskeho-place>
- INKLUZIVNÍ ŠKOLA. (2017), *Teoretická východiska MKV*. [online]. [cit. 2024-05-23]. Dostupné z <https://inkluzivniskola.cz/teoreticka-vychodiska-mkv>
- INKLUZIVNÍ ŠKOLA. (2024), *Multikulturní výchova*. [online]. [cit. 2024-05-23]. Dostupné z <https://inkluzivniskola.cz/multikulturni-vychova>
- JIROUTOVÁ, M. (2019), *Mediální výchova*. Inkluzivní škola. [online]. [cit. 2024-05-23]. Dostupné z <https://inkluzivniskola.cz/medialni-vychova>
- KADERKA, M. (2019), *Základem mediální gramotnosti je i dovednost nespěchat a vzdát se lajky*. Šance dětem. [online]. [cit. 2024-05-23]. Dostupné z <https://sancedetem.cz/zakladem-medialni-gramotnosti-je-i-dovednost-nespechat-vzdat-se-lajku>
- KALÁBOVÁ, N. (2014), *Osobnostní a sociální výchova II. (Praktické náměty na průřezová témata ve výuce na 1. stupni ZŠ)*. Praha: Dr. Josef Raabe s. r. o.
- KOCOUREK, J. D. M., D. T. (2014), *Multikulturní výchova II. (Praktické náměty na průřezová témata ve výuce na 1. stupni ZŠ)*. Praha: Dr. Josef Raabe s. r. o.
- KOPECKÝ, K. (2023), *Mediální výchova není jen průřezové téma, naopak- je klíčovou součástí vzdělávání a měla by být naprostou prioritou! Je to ale opravdu tak?*. [online]. [cit. 2024-05-23]. Dostupné z <https://kopeckykamil.cz/index.php/blog/330-medialni-vychova-neni-jen-prurezove-tema-naopak-je-klicovou-soucasti-vzdelavani-a-mela-by-byt-naprostou-prioritou-je-to-ale-opravdu-tak>

KOSINA, M., B. S. (2014), *Výchova demokratického občana II. (Praktické náměty na průřezová témata ve výuce na 1. stupni ZŠ)*. Praha: Dr. Josef Raabe s. r. o.

KUKAL, Z, P. K. (2005), *Přírodní katastrofy a rizika*, Příspěvek geologie k ochraně lidí a krajiny před přírodními katastrofami. [online]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/3974FDA531EA66B3C1257030001E709F/\\$file/pla_neta_katastrofy_2korektura.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/3974FDA531EA66B3C1257030001E709F/$file/pla_neta_katastrofy_2korektura.pdf)

LE, P. (2019), *Pexels*. [online]. [cit. 2023-11-29]. Dostupné z <https://www.pexels.com/cs-cz/foto/muz-divani-usmivani-styl-2283279/>

LEARNINGAPPS.ORG. (2024), *Křížovka budovy ve městě*. [online]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z <https://learningapps.org/display?v=p21e81yut23>

MA'AM ABI'S. (2018,) *I am an African child by Eku McGred*. Youtube. [online]. [cit.2024-01-03]. Dostupné z https://www.youtube.com/watch?v=kD3byU34KQ4&ab_channel=Ma%27amAbi%27s

MACHATÝ, R. (2014), *Environmentální výchova II. (Praktické náměty na průřezová témata ve výuce na 1. stupni ZŠ)*. Praha: Dr. Josef Raabe s. r. o.

MACHATÝ, R., M. R. (2014), *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech II. (Praktické náměty na průřezová témata ve výuce na 1. stupni ZŠ)*. Praha: Dr. Josef Raabe s. r. o.

MAND DVEŘE A PODLAHY. *Jak poznám pravé a levé dveře*. [online]. [cit. 2023-11-28]. Dostupné z <https://www.mand.cz/jak-poznam-leve-prave-dvere/>

METEOCENTRUM.CZ. *Tornáda*. [online]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z Tornáda (meteocentrum.cz)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Environmentální vzdělávání a poradenství*. [online]. [cit. 2024-05-24]. Dostupné z https://www.mzp.cz/cz/environmentalni_vzdelavani_poradenstvi

MŠMT, MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. (2022), *To hlavní z hlavních směrů revize RVP ZV po vypořádání připomínek*. [online]. [cit. 2024-03-27]. Dostupné z To hlavní z Hlavních směrů revize RVP ZV po vypořádání připomínek, MŠMT ČR (msmt.cz)

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Rvp pro základní vzdělávání*. Národní pedagogický institut. [online]. [cit. 2024-03-27]. Dostupné z <https://archiv-nuv.npi.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani.html>

NASA'S EARTH OBSERVATORY, (2019, 2020), *Taal Volcano Ash Coats Philippine Island of Luzon*. [online]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z <https://climate.nasa.gov/images-of-change?id=720#720-taal-volcano-ash-coats-philippine-island-of-luzon>

NASA'S EARTH OBSERVATORY. (1985, 2019), *Growth of Cancún, Mexico*. [online]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z <https://climate.nasa.gov/images-of-change?id=713#713-growth-of-cancn,-mexico>

OECD. (2018), *Pisa 2018 Global competence*. [online]. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z <https://www.oecd.org/pisa/innovation/global-competence/>

OECD. (2018), *Preparing our youth for an inclusive and sustainable world*. [online]. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z <https://www.oecd.org/education/Global-competency-for-an-inclusive-world.pdf>

OECD. (2020), *Environmental education: Knowledge is power!*. [online]. [cit. 2024-05-24]. Dostupné z <https://oecd-environment-focus.blog/2020/02/21/environmental-education-knowledge-is-power/>

PIXERS *Plakát: truhla s pokladem*. [online]. [cit. 2023-11-28]. Dostupné z <https://pixers.cz/plakaty/truhla-s-pokladem-40435752>

POZOS, V. (2023), *Pexels*. [online]. [cit. 2023-11-29]. Dostupné z <https://www.pexels.com/cs-cz/foto/zena-mexicky-model-stojici-18992086/>

PROCHÁZKOVÁ, J. (2008) *Přírodní katastrofy ve výuce zeměpisu: diplomová práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra geografie

PŘÍRODNÍ KATASTROFY A ENVIRONMENTÁLNÍ HAZARDY (multimediální výuková příručka), *Tsunami*. [online]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z <https://www.sci.muni.cz/~herber/tsunami.htm>

SCHMIDTOVÁ, V. (2019), *Průřezová témata v učebnicích anglického jazyka z pohledu učitelů*. Komenský, Odborný časopis pro učitele základní školy [online]. [cit. 2024-03-26]. Dostupné z <https://www.ped.muni.cz/komensky/clanky/prurezova-temata-v-ucebnicich-anglickeho-jazyka-z-pohledu-ucitelu>

SKLEI. (2018), *Pexels*. [online]. [cit. 2023-11-29]. Dostupné z <https://www.pexels.com/cs-cz/foto/laska-lide-ulice-piti-1722957/>

STARÁ, J. (2016), *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech*. Příručka pro učitele základních škol, kteří se zajímají o to proč a jak zařazovat globální rozvojové vzdělávání do své výuky. Národní institut pro další vzdělávání. [online]. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z <https://grv.npi.cz/wp-content/uploads/2018/11/19-Vychova-k-mysleni-v-evropskych-a-globalnich-souvislostech.pdf>

STRCULOVÁ, V. (2011), *Environmentální výchova (Praktické náměty na průřezová témata ve výuce na 1. stupni ZŠ)*. Praha: Dr. Josef Raabe s. r. o.

STRCULOVÁ, V. (2011), *Mediální výchova (Praktické náměty na průřezová témata ve výuce na 1. stupni ZŠ)*. Praha: Dr. Josef Raabe s. r. o.

STRCULOVÁ, V. (2011), *Multikulturní výchova (Praktické náměty na průřezová témata ve výuce na 1. stupni ZŠ)*. Praha: Dr. Josef Raabe s. r. o.

STRCULOVÁ, V. (2011), *Osobnostní a sociální výchova (Praktické náměty na průřezová témata ve výuce na 1. stupni ZŠ)*. Praha: Dr. Josef Raabe s. r. o.

STRCULOVÁ, V. (2014), *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (Praktické náměty na průřezová témata ve výuce na 1. stupni ZŠ)*. Praha: Dr. Josef Raabe s. r. o.

STUDENTŮM PEDAGOGIKY. *Klíčové kompetence*. Metodický portál RVP.CZ [online]. [cit. 2024-03-26]. Dostupné z <https://pedagogika.skolni.eu/pedagogika/klicove-kompetence/>

TUPÝ, J. (2005), *Průřezová témata*. Metodický portál RVP.CZ. [online]. [cit. 2024-03-18]. Dostupné z <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/338/prurezova-temata.html>

U. S. GEOLOGICAL SURVEY'S NATIONAL LAND IMAGING IMAGE COLLECTIONS. (2019, 2020), *Alaska's Mt. Shishaldin Erupts*. [online]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z <https://climate.nasa.gov/images-of-change?id=717#717-alaskas-mt.-shishaldin-erupts>

U. S. GEOLOGICAL SURVEY'S NATIONAL LAND IMAGING IMAGE COLLECTIONS. (2019), *Kincade Fire, Northern California*. [online]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z <https://climate.nasa.gov/images-of-change?id=715#715-kincade-fire-northern-california>

VALENTA, J. (2017), *Průřezové téma Osobnostní a sociální výchova*. Podkladová studie. [online]. [cit. 2024-05-29]. Dostupné z https://www.npi.cz/images/podkladov%C3%A1_studie/osobnostni_a_socialni_vychova.pdf

VIVEK. (2020), *Pexels*. [online]. [cit. 2023-11-29]. Dostupné z <https://www.pexels.com/cs-cz/foto/jidlo-zena-ulice-vegetariansky-3715768/>

ZAPOJME VŠECHNY. (2020), *Multikulturní výchova mírní strach i předsudky. Žáky vede k toleranci*. Národní pedagogický institut. [online]. [cit. 2024-05-23]. Dostupné z <https://zapojmevsechny.cz/clanek/multikulturni-vychova-mirni-strach-i-predsudky-zaky-vede-k-toleranci>